

Současná společnost a fenomén bezdomovství

Karolína Vavroušková

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Karolína Vavroušková**
Osobní číslo: **H138132**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Současná společnost a fenomén bezdomovství**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 20/2016, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:

- příčiny vzniku bezdomovství;
- typologii bezdomovství;
- bezdomovství ve vybraných skupinách;
- možnosti lidí bez domova a jejich socializaci.

Součástí práce bude výzkum zaměřený na současnou společnost a fenomén bezdomovství.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova: sedm skutečných příběhů. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.

HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I. Bezdomovství-extremní vyloučení. Praha: Naděje, 1996.

HRADECKÝ, I. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Naděje, 2007.

KELLER, J. Posvícení bezdomovců: úvod do sociologie domova. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2013.

PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton, 2008.

STRNAD, A., HOTOVCOVÁ, L., MAREK, J. Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb. Praha: Portál, 2012.

VÁGNEROVÁ, M., CSÉMY, L., MAREK, J. Bezdomovectví jako alternativní forma existence mladých lidí. Praha: Karolinum, 2013.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

26. října 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. listopadu 2016

Ve Zlíně dne 26. října 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s tím, že vyrovnaní případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 1. 11. 2016

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Ve své bakalářské práci se věnuji problematice bezdomovství, postavení lidí bez domova ve společnosti a také na postoj společnosti vůči tomuto fenoménu. Teoretická část nás seznamuje se základní terminologií, s příčinami vzniku bezdomovství, s typologií a formami pomoci. Praktická část je zaměřena na postoj studentů Univerzity Palackého v Olomouci na lidi bez domova a fenomén bezdomovství.

Klíčová slova: bezdomovství, bezdomovec, chudoba, sociální pomoc, postoj společnosti.

ABSTRACT

In my bachelor thesis I focused on problems of homelessness, status of homeless people in society and also on attitude of society to this phenomenon. Theoretical part deals with basic terminology, causes of inception of homelessness, typology and forms of assistance. Practical part is focused on attitude of students of University Palacky in Olomouc to homeless people and the phenomenon of homelessness.

Keywords: homelessness, homeless people, poverty, social assistance, attitude of society.

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc. za odbornou pomoc a vedení, za věcné připomínky a vlídná slova.

Ráda bych také poděkovala těm, kteří mě po celou dobu studia motivovali.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 30. 11. 2016

.....

Karolína Vavroušková

OBSAH

OBSAH.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1 DEFINICE BEZDOMOVSTVÍ A SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE	11
1.1 <i>DEFINICE BEZDOMOVSTVÍ.....</i>	<i>12</i>
1.2 <i>TYPICKÝ BEZDOMOVEC.....</i>	<i>12</i>
1.3 <i>CHUDOBA .....</i>	<i>13</i>
1.4 <i>HISTORICKÝ VÝVOJ BEZDOMOVSTVÍ V ČR.....</i>	<i>14</i>
1.5 <i>POSTOJE VEŘEJNOSTI K BEZDOMOVSTVÍ.....</i>	<i>15</i>
1.6 <i>SITUACE V OLOMOUCI.....</i>	<i>16</i>
2 PŘÍČINY BEZDOMOVSTVÍ.....	17
2.1 <i>FAKTORY OBJEKTIVNÍ.....</i>	<i>17</i>
2.2 <i>FAKTORY SUBJEKTIVNÍ.....</i>	<i>17</i>
3 TYPOLOGIE BEZDOMOVSTVÍ	19
3.1 <i>ZJEVNÉ BEZDOMOVSTVÍ.....</i>	<i>19</i>
3.2 <i>SKRYTÉ BEZDOMOVSTVÍ.....</i>	<i>19</i>
3.3 <i>POTENCIONÁLNÍ BEZDOMOVSTVÍ.....</i>	<i>20</i>
3.4 <i>TYPOLOGIE DLE FEANTSA.....</i>	<i>20</i>
4 PROBLÉMY SPOJENÉ S BEZDOMOVSTVÍM	22
4.1 <i>KRIMINALITA BEZDOMOVČŮ.....</i>	<i>22</i>
4.2 <i>KRIMINALITA NA BEZDOMOVČÍCH .....</i>	<i>22</i>
4.3 <i>ZÁVISLOSTI.....</i>	<i>23</i>
4.4 <i>ZDRAVOTNÍ STAV.....</i>	<i>24</i>
5 SOCIÁLNÍ SLUŽBY A SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A LIDÉ BEZ DOMOVA	26
5.1 <i>SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA.....</i>	<i>26</i>
5.2 <i>SLUŽBY A SOCIÁLNÍ ZAŘÍZENÍ PRO LIDI BEZ DOMOVA .....</i>	<i>27</i>
5.2.1 <i>NÍZKOPRAHOVÁ DENNÍ CENTRA.....</i>	<i>27</i>
5.2.2 <i>NOCLEHÁRNY .....</i>	<i>27</i>
5.3 <i>NEZISKOVÉ SPOLEČNOSTI A CÍRKVE.....</i>	<i>28</i>

5.3.1	CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA	28
5.3.2	NADĚJE	29
5.3.3	ARMÁDA SPÁSY	29
5.3.4	NOVÝ PROSTOR	30
5.3.5	DIAKONIE.....	30
II. PRAKTICKÁ ČÁST		32
6	ZÁKLADNÍ INFORMACE O ŠETŘENÍ.....	33
6.1	STANOVENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	33
6.1.1	HLAVNÍ VÝZKUMNÝ CÍL	33
6.1.2	HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA A DÍLČÍ OTÁZKY	33
6.1.3	FORMULACE HYPOTÉZ.....	34
6.2	VOLBA METODOLOGIE	34
6.3	OPERACIONALIZACE A ZPRACOVÁNÍ DAT.....	36
6.4	VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	36
7	VLASTNÍ VÝZKUM A VÝSLEDKY.....	37
7.1	VÝSLEDKY TRÍDĚNÍ PRVNÍHO STUPNĚ	37
7.2	TRÍDĚNÍ DRUHÉHO STUPNĚ	54
8	DISKUZE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	61
ZÁVĚR.....		63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		64
SEZNAM GRAFŮ		68
SEZNAM TABULEK.....		69
SEZNAM OBRÁZKŮ		70
SEZNAM PŘÍLOH		71

ÚVOD

Lidé bez domova jsou neodmyslitelnou součástí dnešní postmoderní společnosti. Soustřeďují se převážně ve velkých městech a zpravidla je poznáme zcela přesně dle odpudivého a zapáchajícího vzhledu a špinavého oblečení. Troufám si říct, že určitě každý se již s bezdomovcem setkal. Někomu je jejich přítomnost nepříjemná, někdo je ignoruje a někteří lidé jsou ochotni jim pomoci. Obecně se ale dá říct, že lidé před tímto problémem zavírají oči a jsou k němu lhostejní. V tom, jak společnost tento problém vnímá a jaký k němu zaujímá postoj, hraje roli několik faktorů. Může se jednat o osobní zkušenost, roli může hrát také věk, víra nebo zaměstnání.

Příčin, proč se jedinec ocitne na ulici, může být mnoho. Například alkoholismus, drogy, ale také duševní nebo somatické onemocnění, ztráta partnera anebo také ekonomické problémy státu, nezaměstnanost.

Již několikrát mě napadlo, co bych dělala já, kdyby se ze mě stal bezdomovec. Myslím, že hranice mezi blahobytem, který nyní máme, a chudobou, která nás může dostat až na okraj společnosti a sociálně nás vyloučit, je velice tenká. Opravdu stačí málo a člověk se stane jedním z těch, na které se dříve koukal s opovržením, hnusem a nechutí.

Cílem této práce je v teoretické části vymezení základních pojmů spojených s tímto fenoménem. Dále se zaměřím na postoje společnosti, příčiny a typologii bezdomovství, také na problémy, které charakterizují tento fenomén a v neposlední řadě na možnosti pomoci lidem bez domova. Rovněž se v praktické části soustředím na zjištění postoje studentů Univerzity Palackého v Olomouci k fenoménu bezdomovství v závislosti na pohlaví či víře pomocí kvantitativního výzkumu.

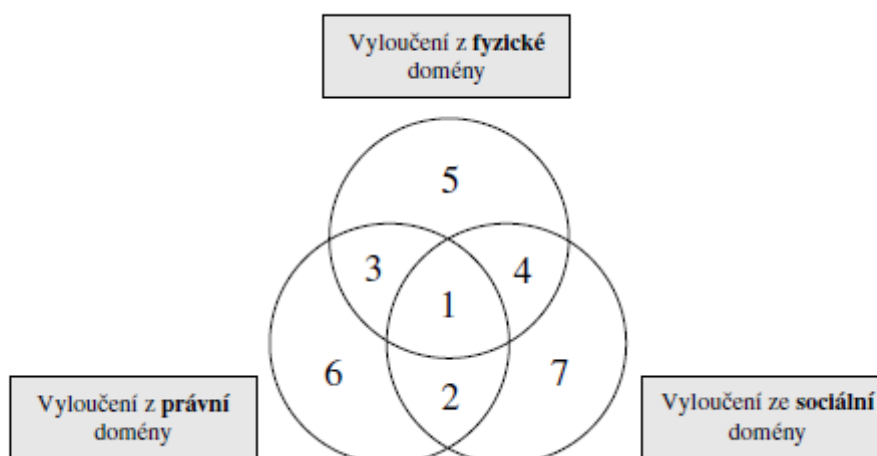
I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINICE BEZDOMOVSTVÍ A SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE

V této kapitole bych se ráda věnovala objasnění základních termínů, které se týkají a úzce souvisí s fenoménem bezdomovství.

V dnešní literatuře se můžeme setkat s termíny bezdomovectví a bezdomovství. V podstatě se jedná o synonyma. Slovo bezdomovectví je odvozeno od podstatného jména bezdomovec a bezdomovství pak od předložkového spojení bez domova.¹

K tomu, abychom vůbec tomuto fenoménu a často probíranému tématu lépe porozuměli, je dobré se zaměřit na tři domény, které stanovila Evropská observatoř bezdomovství. Rozlišujeme fyzickou, právní a sociální. Fyzická doména definuje určitý prostor, který je využíván k bydlení a k zajišťování základních potřeb jedince. Právní doména charakterizuje výlučné vlastnictví a z něho vyplývající užívání a právní nárok a sociální doménu pak tvoří sociální vztahy a možnost uchovávat si soukromí.²

Obr. 1- Vyloučení z fyzické, právní a sociální domény a jejich průnik značící sociální vyloučení

zdroj: Hradecký Ilja, *Definice a typologie bezdomovství*

---

¹ Internetová jazyková příručka|ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ ČR [online] [cit. 2016-02-18]
Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=bezdomovectv%C3%AD&Hledej=Hledej>

² HRADECKÝ, I. *Definice a typologie bezdomovství*. Praha: Naděje, 2007. s. 11.

Jakmile se člověk dle obrázku ocitne v bodě 1, v množině všech tří domén, nemá žádné sociální zázemí, žádné vlastnictví a také žádné místo k bydlení. Dostává se na okraj společnosti a stává se z něj bezdomovec.

1.1 Definice bezdomovství

Ve velkém měřítku je v dnešní době uznávaná definice dle Evropské federace národních sdružení pracujících s bezdomovci (FEANTSA). „*Bezdomovectví je absence vlastního, trvalého a přiměřeného obydlí. Bezdomovci jsou ti lidé, kteří nejsou schopni získat vlastní, trvalé a přiměřené obydlí, nebo si nejsou schopni takové obydlí udržet kvůli nedostatku finančních prostředků nebo jiným sociálním bariérám.*“³

Další definice, kterou zde uvádím, je dle Vágnerové. Definuje bezdomovectví následovně. „*Bezdomovec může být osobou bez trvalého bydliště nebo je tzv. osobou bez přístřeší, která sice oficiálně trvalé bydliště má, ale z nějakého důvodu jej nechce nebo nemůže užívat. Takový člověk obvykle nemá ani zaměstnání a rodinu, resp. jeho vztahy s příbuznými jsou natolik narušené, že zcela ztratily svoji funkci. Nemá téměř žádné vazby ke společnosti, zůstává izolován na jejím okraji. Bezdomovectví je výsledkem generalizováno psychosociálního selhání, spojeného se ztrátou komplexu běžných rolí. Takovým způsobem bývají obvykle postiženi lidé s dysfunkční osobností, s nedostatečnými kompetencemi a s negativními návyky.*“⁴

1.2 Typický bezdomovec

Bezdomovci jsou často lidé zahořklí, osamocení, bez smyslu života, životní ztroskotanci a lidé bez sebevědomí. Zpravidla se jedná o jedince v produktivním věku. Většinou je poznáme podle zanedbaného zevnějšku, jejich vlasy bývají přerostlé, neumyté, často můžeme vidět také mnoho vrstev oděvu. Typická je také nepřiměřená obuv, můžeme je vidět chodit i v zimě v teniskách. Typický bezdomovec často nosí igelitové nebo velké pruhované taš-

---

³ FEANSTA IN ŠTĚCHOVÁ A KOL. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 21.

⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. 1999. s. 400.

ky, kde nosí veškerý svůj majetek. Často lidi bez domova můžeme potkat v dopravních prostředcích, kde jezdí většinou tam a zpátky.⁵ Charakteristická je také únava, jedinec polehává na lavičkách nebo jiných veřejných místech.

1.3 Chudoba

S bezdomovstvím je neodmyslitelně spjatý chudobný stav, který jedince staví na okraj společnosti a sám již není schopný si zajistit základní potřeby, jako je jídlo, oděv či střecha nad hlavou. Jedná se jak o příčinu, tak také důsledek bezdomovství. Dle Tomeše můžeme absolutní chudobu charakterizovat následovně. „*Jako absolutní chudobu lze charakterizovat stav, kdy nedostatek (např. absolutní nedostatek) prostředků neumožňuje uspokojovat základní životní potřeby (střecha nad hlavou, oděv, jídlo) do té míry, že je ohrožena sama existence člověka a hrozí mu smrt.*“⁶

Díky chudobě vzniká sociální nerovnost, která jedince distancuje od bohatých i od zbytku společnosti. Může vznikat jako:

- důsledek hospodářské a ekonomické změny,
- výsledek lenosti či nestřídmosti jedinců,
- důsledek situačních faktorů.

Jestliže se jedná o důsledek hospodářské a ekonomické změny nejedná se zdaleka ani o selhání jedince, nýbrž o výsledek sociálního řádu a nespravedlivosti. Určitou roli hrají například malé mzdy, nedostatek pracovních příležitostí.

Když je chudoba výsledkem lenosti, nedostatku vůle či špatných morálních vlastností, jedná se o individuální chyby, které se mohou eliminovat novými přístupy či disciplínou.

---

⁵ FLEISCHMANN A KOL. *Vybrané psychologické aspekty terénní sociální práce*. Univerzita J. E. Purkyně, 2006. s. 128.

⁶ TOMEŠ, I. *Sociální politika teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub, 2001. s. 152.

Za chudobu způsobenou situačními faktory, nemůže ani tak jedinec, ani společnost, ale spíše rodina či komunita, ve které se člověk nachází. Tomeš uvádí, že tento typ chudoby může být děděn z generace na generaci.⁷

Zvláštní skupinu chudých tvoří děti. Situace pramení z rodiny, z chudoby rodičů. Pokud je v rodině více dětí, tím větší příjmy jsou potřeba pro chod domácnosti a riziko chudoby je větší.⁸ Často se rodina i s dětmi může ocitnout na ulici, kde přežívají v nuzných podmínkách.

Dle Mareše patří lidé bez domova k nejvíce viditelným projevům chudoby ve společnosti, paradoxně ale jsou nejméně viditelní v oficiálních statistických údajích.⁹

1.4 Historický vývoj bezdomovství v ČR

I když je bezdomovství vnímáno jako fenomén nové doby, některé jeho formy se objevovali již v dávné minulosti. Například tuláctví nebo žebravá chudinu.¹⁰

Avšak pojem bezdomovec byl přidán do slovníků českého jazyka v souvislosti s událostmi, které se v naší zemi odehrály v roce 1989.¹¹ Změny se dotkly snad všech občanů. Předešlý politický režim zajišťoval právo na práci. Ten, kdo nebyl ochotný pracovat, byl následně stíhán za tzv. příživnictví. Po roce 1989 se začaly podniky dostávat do problémů a došlo k propuštění nepotřebných pracovních sil. Ne každý se dokázal se změnou režimu vyrovnat. Jedinci se začali dostávat do finančních i dalších problémů pramenících ze změny, která nastala. Jednalo se často o lidi s nižším vzděláním, o lidi duševně či tělesně handicapované či jedince se slabou vůlí nebo lehce ovlivnitelnou osobností.¹² Dle Matouška a kolektivu mělo bezdomovství v průběhu minulého režimu latentní podobu.¹³

V současné společnosti se vyskytuje čím dál více lidí bez domova. Příčin, proč se tak děje, je několik a budou uvedeny níže.

---

⁷ MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. s. 61- 65.

⁸ MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. s. 53-54.

⁹ MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. s. 58-59.

¹⁰ MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010. s. 318.

¹¹ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. s. 9.

¹² HRADECKÝ, I. HRADECKÁ, V. *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996. s. 19.

¹³ MATOUŠEK A KOL. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál., 2013. s. 339.

1.5 Postoje veřejnosti k bezdomovství

Názory společnosti na bezdomovství bývají nejrůznějšího rázu. Můžeme se setkat až s nekritickým soucitem či nenávisí a zhnusením. Převažuje ale názor, že bezdomovství je projevem životního neúspěchu.¹⁴ Zpravidla jedna zkušenost utváří v jedinci názor na celou skupinu, a to ve spojení s bezdomovstvím se velice často jedná o negativní pohled. Dle výzkumu Institutu pro veřejné mínění, který se konal 1997, vyplynulo, že skoro polovina naší populace se domnívá, že lidé bez domova nechtějí pracovat.

Další výzkumy, které byly provedeny v minulých letech zaměřené na zjištění postoje společnosti k lidem bez domova. Uvádím několik příkladů. Například v roce 1993 a 1996 proběhly ankety mezi občany Prahy, kterou organizovalo občanské sdružení Naděje. Výsledkem byly v obou případech negativní postoje k lidem bez domova. Ženy ve srovnání s muži zastávaly smířlivější postoj.¹⁵

V roce 2007 byl proveden výzkum, kdy byli oslovováni telefonicky obyvatelé Los Angeles. Celkem odpovědělo 739 respondentů, kteří uváděli nejčastěji drogy, alkohol a duševní nemoci jako hlavní příčinu bezdomovství.¹⁶

Ve Skotsku bylo získáno 1594 respondentů a výsledky byly následující: ženy a lidé mladší 65 let zastávají smířlivější postoj k bezdomovcům než muži a lidé nad 65 let.¹⁷

Pokud bychom se na negativní postoje podívali z psychologického hlediska, funguje to následovně. Neúspěchy druhých lidí jsou často připisovány jejich neschopnosti či lenosti, a na druhé straně za vlastní neúspěchy viníme druhé či nepříznivé okolnosti. Je obvyklé, že vlastní úspěch přisuzujeme vlastní pílì a úspěch druhých pak pouhé souhře náhod. Díky tomu společnost usuzuje, že jedinci se do bez domova ocitly vlastní vinou a jako hlavní

---

¹⁴ MATOUŠEK, O. A KOL. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. s. 340.

¹⁵ HRADECKÝ, I. HRADECKÁ, V. *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996. s. 8-10.

¹⁶ AGANS, P., R., LIU, G., JONES, M., VERJAN, C., SILVERBUSH, M., KALSBECK, W., D.

Public Attitudes Toward the Homeless. AAPOR Annual Conference, 2011.

Dostupné z: <http://www.amstat.org/sections/srms/proceedings/y2011/Files/400188.pdf>.

¹⁷ CLEGHORN, Nicky, GIVEN, Lisa a ORMSTON, Rachel. *Scottish Social Attitudes Survey 2006*:

Public Attitudes to Homelessness. Scottish Government Social Research, 2007.

Dostupné z: <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/203226/0054128.pdf>.

příčiny považují neochotu pracovat, lenost či nepřizpůsobivost. Ne vždy to tak ale musí být.

Na druhou stranu se ve společnosti objevují lidé, kteří s těmito lidmi soucítí, pomáhají jim, jsou ochotni poskytnout jim nocleh či dát jim najíst a napít. Důvody, proč tak jednají, mohou být různé, a to například víra, altruismus či špatné svědomí.^{18 19}

1.6 Situace v Olomouci

Protože se v empirické části bakalářské práce zaměřuji na studenty Univerzity Palackého v Olomouci a jejich vnímání lidí bez domova, rozhodla jsem se popsat situaci v Olomouci.

Olomouc je město se zhruba 100 000 obyvateli a jedná se o šesté nejlidnatější město v České republice. Město má bohatou historii, krásnou architekturu a druhou nejstarší univerzitu u nás.²⁰

Dle internetových zdrojů z 21. února 2015 přespává na ulicích či v neobydlených prostorech okolo 350 lidí. Stejný počet je pak ohrožen bezdomovstvím, to znamená, že využívá služeb ubytoven či přespává u známých. Dle článku avšak počty lidí na ulici stoupají každý rok o necelých deset procent.²¹

Před nějakou dobou jsem si na internetu všimla projektu s názvem Pragulic Olomouc. Jedná se o to, že lidé bez domova pracují jako průvodci po daném městě. Při detailnějším hledání jsem zjistila, že průvodci bez domova si sami vytváří svoji prohlídkovou trasu a tato práce je pro ně zdrojem pravidelného finančního příjmu. Dále jsem zjistila, že projekt funguje také proto, že se snaží změnit pohled veřejnosti na bezdomovce a snaží se průvodce opět resocializovat. Cena jedné prohlídky pro dospělé je 150 Kč a pro seniory nebo studenty 120 Kč.²²

---

¹⁸ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. s. 25-27.

¹⁹ FLEISCHMANN A KOL. *Vybrané psychologické aspekty terénní sociální práce*. Univerzita J. E. Purkyně, 2006. s. 132.

²⁰ Profil města | Statutární město Olomouc [online] [cit. 2016-10-12]

Dostupné z <http://www.olomouc.eu/podnikatel/profil-mesta-a-informace-pro-investory/profil-mesta/zakladni-informace>

²¹ Vyřeší město problém s bezdomovci? | Statutární město Olomouc [online] [cit. 2016-10-12]

Dostupné z <https://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/17356>

²² Pragulic Olomouc | Pragulic Olomouc [online] [cit. 2016-10-12]

Dostupné z <http://olomouc-pragulic.cz/>

2 PŘÍČINY BEZDOMOVSTVÍ

Důvodů proč se lidé ocitají bez střechy nad hlavou, může být několik. Dle Průdkové a Novotného můžeme příčiny rozdělit do dvou skupin – vnější (objektivní) a vnitřní (subjektivní). Osud každého člověka je rozdílný, jedná se o komplexní problém a často se jedná o kombinaci výše uvedených faktorů.

2.1 Faktory objektivní

Příčiny objektivní neboli vnější jsou způsobeny kombinací ekonomické a politické situace státu a také klimatem ve společnosti. Jsou neovlivnitelné jedincem. Tyto příčiny usměrňuje především sociální politika státu tím, že se snaží začlenit jedince na trhu práce nebo vynakládá peníze na zajištění lidí v nepříznivých situacích, ať už nemocných, lidí v důchodovém věku atd. Svoji legislativou se také stát snaží bojovat proti nedodržování lidských práv a svobod. Tyto faktory jsou dle Marka a kol. uváděny jako systémová chyba a jedinec se stává jejich obětí.²³

2.2 Faktory subjektivní

Dle Hradeckých subjektivní faktory vedoucí k bezdomovství souvisejí s jedincem, s jeho charakterem, věkem, rodinou, lidmi, s kterými se schází, jeho schopnostmi či jeho ochotou přizpůsobovat se.

Tyto faktory můžeme dále rozdělit do čtyř kategorií:

- **materiální** (ztráta střechy nad hlavou či ztráta zaměstnání),
- **vztahové** (problémy v rodině, ve vztahu, osamělost),
- **osobní** (alkoholismus, duševní či tělesné choroby),
- **institucionální** (propuštění z vězení, ústavu).²⁴

---

²³ MAREK, J., STRNAD, A., HOTOVCOVÁ, L. *Bezdomovectví v kontextu ambulantních sociálních služeb*. Praha: Portál, 2004, s. 17.

²⁴ HRADECKÝ, I. HRADECKÁ, V. *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996. s. 43 – 44.

Je velice důležité tyto příčiny řešit, protože mohou pomoci problém bezdomovství eliminovat. Bezdomovství předchází jakákoliv krize, kdy jedinec není schopný se sám ekonomicky zajistit. Každý člověk má dle Marka dvě sociální záchranné sítě. První je síť osobních sociálních kontaktů, ve které se nachází rodina, okruh nejbližších či známí. Pokud nejbližší jedince nepodrží, nezabrání ztrátě střechy nad hlavou, nastupuje druhá síť, a to síť sociálních služeb. Pakliže osoba této sociální pomoci nevyužije či nesplňuje podmínky pro získání pomoci, ocitne se na ulici bez domova.²⁵

---

²⁵ MAREK, J., STRNAD, A., HOTOVCOVÁ, L. *Bezdomovectví v kontextu ambulantních sociálních služeb*. Praha: Portál, 2012, s. 18.

3 TYPOLOGIE BEZDOMOVSTVÍ

Bezdomovství je proces, na kterém se podílí řada faktorů, a jak to bývá, je těžké osudy každého jedince vměstnat do jediné kategorie. Jako nejjednodušší se uvádí rozdělení následující.

3.1 Zjevné bezdomovství

Zjevné bezdomovství je takový stav, kdy již na první pohled poznáme lidi bez domova, bezdomovce. Jsou charakterističtí zápachajícím, špinavým oděvem, dle neupravené tváře či třeba podle činnosti, jako například hledání jídla v popelnících či sbírání nedopalků od cigaret. S sebou mají zpravidla veškerý svůj majetek, takže je můžeme většinou vidět s nějakým zavazadlem či igelitovou taškou. Soustřeďují se zpravidla na místech, jako jsou nádraží, ulice, kde očekávají velkou koncentraci lidí a následnou pomoc od kolemjdoucích. A také velice často využívají pomoci sociálních služeb. Zjevní bezdomovci zastupují pouze malou skupinu bezdomovců, ale za to nejvíce u veřejnosti vyvolávají strach a odpor. Díky společnosti je pak tento fenomén vnímán mylně a složitost bezdomovství je zjednodušována.^{26 27}

3.2 Skryté bezdomovství

Další skupinou jsou skrytí bezdomovci. Žijí jako lidé bez domova, akorát nejsme dobře schopni je na první pohled poznat.²⁸ Je špatné tuto skupinu vysledovat, svoje problémy a styl života se snaží tajit, a také proto, že se na sociální služby příliš neobrací. A pokud ano, jen na krátkou chvíli. Velice často mění místo pobytu, nikdy se dlouho nezdržují. Využívají noclehy v různých sklepech či squatech. Velikost této skupiny je těžké určit. Dle

---

²⁶ HAASOVÁ, J. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. s. 11.

²⁷ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. s. 13, 14.

²⁸ Definice bezdomovectví | Bezdomovectví [online] [cit. 2016-18-02]

Dostupné z www.bezdomovci.estranky.cz/estranka/definice-bezdomovectvi

Průdkové a Novotného tvoří skrytí bezdomovci početnější skupinu než zjevní lidé bez domova.^{29 30}

3.3 Potencionální bezdomovství

Jako poslední je uváděna skupina potenciálních bezdomovců. Jsou ohroženi ztrátou domova, hrozí jim ocitnutí na ulici. Zpravidla střechu nad hlavou mají, ale jejich bydlení není jisté. Jedná se o přebývání v podnájmech, přelidněných bytech, dále zchátralé nebo rozbité bydlení bez zajištění základních potřeb. Ze dne na den se mohou ocitnout na ulici. Sem bychom mohli zařadit lidi, kteří byli propuštěni z výkonu trestu či psychiatrické léčebny. Dále jsou ohroženi nezaměstnaní jedinci, rozvedení lidé či drogově závislí.³¹

3.4 Typologie dle FEANTSA

Jako další je uznávána typologie ETHOS vypracovanou organizací FEANTSA, která se snaží, aby bezdomovství bylo chápáno v širším spektru, že kromě lidí bez přístřeší zahrnuje také osoby v nejistém či nevyhovujícím bydlení či ubytování. ETHOS popisuje bydlení, ve kterém se daný jedinec nachází. Koncepční kategorie poukazuje na typ bydlení – bez střechy, bez bytu, nejisté bydlení a nevyhovující bydlení. Operační kategorie dále bydlení specifikuje a je rozdělena do následujících 13 podskupin:

Bez střechy:

1. Osoby přežívající venku.
2. Osoby v noclehárně.

Bez bytu:

3. Osoby v ubytovnách pro bezdomovce.
4. Osoby v pobytových zařízeních pro ženy.
5. Osoby v ubytovnách pro imigranty.

---

²⁹ HAASOVÁ, J. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. s. 11.

³⁰ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. s. 13,14.

³¹ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. s. 13,14.

6. Osoby před opuštěním instituce.
7. Užívané dlouhodobější podpory.

Nejisté bydlení:

8. Osoby žijící v nejistém bydlení.
9. Osoby ohrožené vystěhováním.
10. Osoby ohrožené domácím násilím.

Nevyhovující bydlení:

11. Osoby žijící v provizorních nebo neobvyklých stavbách.
12. Osoby žijící v nevhodném prostředí.
13. Osoby žijící v přelidněném bytě.³²

---

³² HRADECKÝ, I. *Definice a typologie bezdomovství*. Praha: Naděje, 2007. s. 10.

4 PROBLÉMY SPOJENÉ S BEZDOMOSTVÍM

V této kapitole se zaměříme na nejčastější sociálně patologické jevy, které jsou provázané s fenoménem bezdomovství. Charakteristická je kriminalita páchaná buď bezdomovci nebo na bezdomovcích, dále závislosti na alkoholu nebo drogách a také jejich zdravotní stav. Nyní si podrobně probereme každý z těchto jevů.

4.1 Kriminalita bezdomovců

Kriminální chování je u bezdomovců ovlivněno jejich momentální situací. Mezi bezdomovci je zcela běžné najít lidi propuštěné z vězení. Nemají se kam vrátit, a proto končí na ulici. Ti, kteří se dosud za mřížemi neocitli, jsou touto skutečností ohroženi více než běžná populace. Dle Vargy právě u těchto osob mizí strach z ostudy i samotný strach.³³ Pobyt ve vězení přináší bezdomovcům to, co potřebují nejvíce, a to stravu a střechu nad hlavou.³⁴ Nejčastěji se jedná o kapesní krádeže či krádeže v ochodech. Dále se běžně stává, že například pod vlivem alkoholu se bezdomovci dopouští trestních činů výtržnictví, ublížení na zdraví či poškození cizí věci. Často se stává, že různá napomenutí či úřední rozhodnutí jsou ignorována. Zpravidla nejsou součástí organizované skupiny a páchají trestnou činnost samostatně či v malých skupinách.³⁵ Dle Hradeckých však nelze tvrdit, že bezdomovecká populace je to hlavní v kriminální sféře, jedná se pouze o malé případy, nepodílejí se na žádných velkých akcích či organizovaných zločinech.³⁶

4.2 Kriminalita na bezdomovcích

Lidé bez domova se stávají obětmi trestních činů častěji než lidé se střechou nad hlavou. Nejvíce v ohrožení jsou pak ti bezdomovci, kteří obývají veřejné prostory. Dle organizace Bílý kruh bezpečí se stává, že pachatelé těchto činů je nejčastěji policie, která používá ne-

---

³³ VARGA, L. *Bezdomovství a kriminalita*. Sborník příspěvků ze semináře sekce sociální patologie MČSS. Praha 2003, s. 166-169.

³⁴ ŠTĚCHOVÁ, M. a kol. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 50.

³⁵ ŠVEHLA, F. *Důvody pobytu mladistvých bezdomovců ve středisku BETHEL v Karvinné*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2012. s. 29.

³⁶ HRADECKÝ, I., HRADECKÁ, V. *Bezdomovství-extrémní vyloučení*. Praha: Naděje. 1996. s. 59.

přiměřeně hrubé násilí. Stává se to, že Městská policie často odváží bezdomovce za město, kde s pomocí fyzického násilí s nimi „řeší“ problémy.

Dalšími skupinami, které páchají násilí na lidech bez domova, jsou mladí. Tyto skupiny dospívajících mohou mít tuto sociálně vyloučenou skupinu za dobrý terč, na kterém mohou například trénovat svoje bojové umění či jen tak z nudy pod vlivem alkoholu či návalu agrese páchat násilí. Bezdomovci jsou dále napadáni etnickými komunitami či nejrůznějšími menšinami.

Veřejnost se také chová násilnický proti lidem bez domova. Opět dle neziskové organizace jsou známy případy, kdy například lidé vylévají při mrazu z oken na bezdomovce vodu či do nich bezdůvodně kopou.³⁷ Je jisté, že útoky na bezdomovce jsou čím dál více častější. Jedná se o lidi neoblíbení a těžko se brání, a proto se stávají častým terčem k útokům.³⁸

4.3 Závislosti

Fenomén bezdomovství je často provázen závislostmi na návykových látkách. Zpravidla pokud spatříme jedince bez domova, vidíme ho nejčastěji s levným alkoholem. Dle Štechové, Luptákové a Kopoldové se nám dostává odpověď na to, proč se jedinci bez domova stávají alkoholiky. Jedná se o „teorii piva a vína“, jejichž autorem je francouzský sociolog Patrick Gaboriau (1993). Láhev jedinci dělá společnost, ulehčuje mu trápení a přežití, poskytuje mu radost a veselost. Na druhou stranu mu však brání v resocializaci a ničí zdraví.³⁹

Dle Fitzparicka a výzkumů prováděných v Británii došlo k potvrzení toho, že problémy s alkoholem jsou typické pro polovinu bezdomovců a další výzkumy, které byly zaměřeny na spojitost mezi alkoholem a bezdomovství potvrdily, že alkoholismus často předchází ztrátě domova. Požívání alkoholu může být dále spojeno s agresivitou a kriminalitou.⁴⁰

---

³⁷ BEZOUŠKOVÁ, A. *Násilí proti bezdomovcům*. Zpravodaj BKB, 2004. č. 2, s. 27.

³⁸ ŠTĚCHOVÁ, M. a kol. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 53.

³⁹ ŠTĚCHOVÁ, M. a kol. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 48.

⁴⁰ FITZPATRICK, S., KEMP P., KLINKER, S. *Bezdomovství-přehled výsledků výzkumu v Velké Británii*. Kostelec nad černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. 52 s.

Podle MUDr. Zdeňka Faldyna tvoří lidé bez domova část klientely záchytové stanice. Tito lidé zpravidla při záchytu neprotestují, a to zpravidla kvůli tomu, že pro opilost nejsou schopni pochopit, co se děje.⁴¹

Pití alkoholu je charakteristické spíše pro starší generaci bezdomovců uvádějí Hradečtí i Štěchová. Pro populaci mladší je zase typické experimentování s drogami, nejčastěji se jedná o pervitin, dále o marihuanu. Méně je zastoupen kokain, braun či heroin. Často lidé bez domova kombinují několik drog, někteří pijí okenu, čichají toluen anebo jiná ředidla a lepidla. Výhodné je to, že tyto drogy jsou finančně dostupné a je možné s nimi navodit euforii.⁴² Velice časté je také kouření.⁴³

4.4 Zdravotní stav

U lidí bez domova je často jejich zdraví ovlivněno negativními faktory, a to špatnou stravou, absencí bydlení a s tím spojené nedodržování základních hygienických návyků, nedostatečným oblečením či návykovými látkami. Dle Jany Vargové bezdomovci lékařskou pomoc zpravidla nevyhledávají.⁴⁴ Dle Mikuláška a Šivlové a také dle Šupkové trpí lidé bez domova několika nemocemi zároveň. Zpravidla se jedná o nejružnější virózy, častá bývají respirační a kožní onemocnění, například záněty horních cest dýchacích a vředy dolních končetin, také nemoci způsobené parazity, a to svrab či pedikuloza zapříčiněná vešmi. Dále se mohou objevovat problémy se zuby, trávicí problémy či problémy pohlavní soustavy a nemoci močové.^{45 46} Bezdomovce lze zařadit do skupiny s vyšším rizikem pro onemocnění zvané tuberkulóza a její výskyt je průměrně desetinásobný ve srovnání

---

⁴¹ FALDYNA, Z. *Zdravotnická péče a bezdomovectví-sborník z konference 4. prosince 2008*, Olomouc: Charita Olomouc, 2008. s. 36.

⁴² ŠTĚCHOVÁ, M. a kol. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 48.

HRADECKÝ, I. HRADECKÁ, V. *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996. s. 51-53.

⁴³ ŠTĚCHOVÁ, M. a kol. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 49.

⁴⁴ Zdravotní stav bezdomovců |Sestra [online] [cit. 2016-10-12]

Dostupné z <http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/zdravotni-stav-bezdomovcu-285320>

⁴⁵ ŠUPKOVÁ, D. *Zdravotní péče o bezdomovce v ČR*. Praha: Grada Publishing, 2007. s. 25.

⁴⁶ MIKULÁŠEK, O., ŠIVLOVÁ, K. *Zdravotnická péče a bezdomovectví*. Sborník z konference Olomouc 4. prosince 2008. Olomouc: Charita Olomouc, 2008. s. 18, 19.

s četností u celkové populace.⁴⁷ Neobvyklé není ani to, že se vyskytují u jedinců bez domova duševní poruchy. Dle Dragomerické, Kubisové a Anděla a jejich studie z roku 2004 s názvem Duševní zdraví pražských bezdomovců byl významně horší stav zjištěn u žen, dále u lidí s nižším vzděláním a v závislosti na délce života bez domova.⁴⁸

Často může být zdravotní stav také důvod pro ocitnutí se na ulici.⁴⁹

Tabulka 1: Výskyt nejčastějších onemocnění za rok 2014 (údaje z ordinace praktického lékaře pro lidi bez domova)

Nejčastější onemocnění	Počet případů
Onemocnění kůže	1714
Bércové vředy	1145
Chřipky a dýchací cesty	499
Kardiovaskulární	489
Revmatická a neurologická	240
Svrab	209
Žaludeční a střevní potíže	118

---

⁴⁷ ŠUPKOVÁ, D. *Zdravotní péče o bezdomovce v ČR*. Praha: Grada Publishing, 2007. s. 50.

⁴⁸ DRAGOMERICKÁ, E., KUBISOVÁ, D., ANDĚL, M. *Duševní zdraví pražských bezdomovců*. Psychiatrie 8, 2004. s. 274-279.

⁴⁹ MAREK, J., STRNAD, A., HOTOVCOVÁ, L. *Bezdomovectví v kontextu ambulantních sociálních služeb*. Praha: Portál, 2004, s. 50.

5 SOCIÁLNÍ SLUŽBY A SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A LIDÉ BEZ DOMOVA

Lidé bez domova se soustřeďují ve velkých městech a stávají se velkým problémem. Dle Tomeše je velice důležitá pomoc při sociální reintegraci, která zahrnuje opětovné zařazení do společnosti. Tomeš uvádí příklad, kdy pražský magistrát v projektu z roku 2008 získal pro padesát jedinců bez domova zaměstnání na hlavní poměr v zahradnictví, na stavbách a také u pásové výroby. Dále se úřady snaží ve spolupráci s úřady práce pomoci bezdomovcům při rekvalifikaci.⁵⁰

5.1 Sociální pedagogika

Sociální pedagogika je podobor pedagogiky a dle Bakošové a jejího díla Sociální pedagogika by se tento obor měl zaměřit na potřeby jedince při nejrůznějších sociálních problémech. Měla by usilovat o potlačení nevhodných vlivů prostředí a zaměřit se na výchovně hodnotné podněty.⁵¹ Sociální pedagogika se také zaměřuje na opětovné začlenění do společnosti, a právě dle těchto slov lze usoudit, že by se fenoménem bezdomovství sociální pedagogika zajisté měla zabývat. Velice se mi líbila myšlenka z diplomové práce, kdy Cejnek uvádí, že sociální pedagogika se snaží předcházet tomu, aby jedinec na cestě životem upadl a pokud by k tomu došlo, snaží se ukázat další směr cesty a pomoci.⁵²

Pokud bychom se zaměřili na vztah sociální pedagogiky a sociální práce, jedná se o velmi blízké obory a často se v praxi střetávají. Rozdíly mezi těmito oblastmi můžeme spatřovat v jejich objektu zájmu a v tom, kde působí. Sociální práce se soustřeďuje jen na rizikové skupiny, které potřebují pomoc, kdežto sociální pedagogika se zaměřuje taktéž na práci s rizikovými skupinami, ale také na širší oblast populace.⁵³

---

⁵⁰ TOMEŠ, I. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011. s. 265.

⁵¹ BAKOŠOVÁ, Z. *Sociální pedagogika (vybrané problémy)*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 1994. s. 13.

⁵² CEJNEK, P. *Bezdomovectví z pohledu sociální pedagogiky*. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. s. 22-23.

⁵³ KRAUS, B., POLÁČKOVÁ V. A KOLEKTIV. *Člověk-prostředí-výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 28-31.

5.2 Služby a sociální zařízení pro lidi bez domova

Lidé bez domova potřebují místo, kde by mohli odpočívat, dále jídlo, ošacení, lékařskou péči v případě potřeby či očistu anebo teplo. Je dobré, pokud jsou všechny tyto potřeby poskytovány na jednom místě.⁵⁴

Potřeby bezdomovců nejvíce poskytují služby sociální prevence. Snaží se pomáhat lidem v nepříznivé životní situaci.⁵⁵ Služby jsou poskytovány například v nízkoprahových denních centrech, noclehárnách, azylových domech či v domech na půli cesty. Více bych dále popsala činnost nízkoprahového denního centra a nocleháren.

5.2.1 Nízkoprahová denní centra

Je zařízení pro lidi bez domova, kde si mohou klienti odpočinout v čistém a suchém prostředí a najíst se. Je možné zde jídlo zakoupit za symbolickou cenu. Bývá k dispozici i rychlovarná konvice či vařič. Lidé bez domova také mohou použít toalety, umyvadlo a sprchu. Je zde možné také obdržet oblečení a obuv, buď zdarma či za menší obnos peněz. Zákaz vstupu do denního centra mají lidé pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek, dále také osoby trpící infekčními chorobami. Vždy se jedinec bez domova může obrátit a pohovořit si s personálem.⁵⁶

5.2.2 Noclehárny

Toto sociální zařízení umožňuje přespání a využití hygienického servisu. Je zde možné se i najíst opět buď zdarma či za menší obnos. Noclehárna je využívána pouze pro přespání, není možné přebývat a lenořit na ubytovně přes den. Cíl je, aby přes den řešil jedinec svoji situaci a snažil se o navrácení do běžného života. Cena bývá okolo 30 Kč za jednu noc.⁵⁷

---

⁵⁴ MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010, s. 322

⁵⁵ MATOUŠEK, O. A KOL. *Sociální služby-legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007, s. 44.

⁵⁶ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008, s. 43.

⁵⁷ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008, s. 44.

5.3 Neziskové společnosti a církve

Základní charakteristika neziskové organizace je to, že nevytvářejí zisk pro rozdělení mezi zaměstnance či zakladatele, ale tento zisk musí být využit pro rozvoj další činnosti a plnění cíle této společnosti. Jedná se o organizace, které usilují o pomoc dalším lidem. Bývají financované z rozpočtu příslušných ministerstev, z grantových či projektových činností, dále se peníze mohou získávat prostřednictvím sbírek či darů od sponzorů nebo dárců. Nutno podotknout, že se tyto organizace potýkají často s finančními problémy.⁵⁸

5.3.1 Charita Česká republika

Charita začala svou činnost již v roce 1919. Angažovala se i v pomoci na konci druhé světové války. Období komunismu bylo pro Charitu tzv. obdobím útlumu. Od 1. ledna 1960 se musela vzdát všech svých ústavů ve prospěch státu, tím přešly do státní správy. Po převratu na přelomu devadesátých let začala Charita obnovovat svoji činnosti, a to v důsledku amnestie prezidenta Václava Havla nebo jako pomoc při válce v Jugoslávii.⁵⁹ Od té doby pomohla mnoha lidem, seniorům, lidem bez přístřeší, lidem se zdravotním postižením či smrtelně nemocným, matkám v tísní, dětem či cizincům a uprchlíkům. Snaží se je vrátit zpátky do normálního života.⁶⁰ Charita se snaží svoje plány naplňovat dle zásad křesťanské církve a jejím patronem je sv. Vincent z Pauly.⁶¹ Do roku 2006 byla známá jako Česká katolická charita. Lidem bez domova jsou nabízeny například noclehárny, azylové domy, nízkoprahová denní centra poskytující možnost hygieny a stravy či charitní šatníky, kde si jedinec může zajistit oděv či další nezbytně nutné věci.⁶²

---

⁵⁸ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. s. 44.

⁵⁹ Historie | Charita Česká republika [online] [cit. 2016-5-8]

Dostupné z <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/>

⁶⁰ Jak pomáháme | Charita Česká republika [online] [cit. 2016-05-05]

Dostupné z <http://www.charita.cz/jak-pomahame/socialni-a-zdravotni-sluzby/>

⁶¹ Naše poslání | Charita Česká republika [online] [cit. 2016-05-05]

Dostupné z <http://www.charita.cz/o-charite/nase-poslani/>

⁶² Sociální a zdravotní služby | Charita Česká republika [online] [cit. 2016-05-05]

Dostupné z <http://www.charita.cz/jak-pomahame/socialni-a-zdravotni-sluzby/pro-lidi-v-tizive-socialni-situaci/>

5.3.2 Naděje

Roku 1990 bylo založeno občanské sdružení Naděje jako nezisková organizace. Za vznikem a rozvojem stojí osobnost, která se hojně věnuje fenoménu bezdomovství, a to Vlastimila Hradecká. Nejprve si Naděje dala za cíl pomáhat uprchlíkům, dnes je ale hlavní zájem nabízet pomoc lidem, kterým hrozí sociálně vyloučení. Vše se odehrává dle křesťanských principů. Poskytuje jak ubytování, stravování, oblečení, tak také poradenství, zdravotní ošetření a také duchovní pomoc. Pomoc lidem bez domova nebo lidem ohroženým bezdomovstvím nabízí tzv. Integrovaný program, jehož součástí jsou terénní, ambulantní a pobytové služby. Tento program se snaží postupně navracet jedince zpátky k normálnímu životu. V organizaci je postupováno dle víceúrovňové struktury zajištění péče. Jako první je přátelský rozhovor, následně je na řadě hygiena, třetí krok je ošacení a následně pak na jedince čeká jídlo. Tyto kroky jsou bezplatné. Následně pokud se jedinec pro Integrovaný program rozhodne, je mu poskytováno další ubytování na dobu tří měsíců, na které už klient musí přispívat, proto jsou nutné buď peníze z práce, důchodu či sociálních dávek. Poté následuje poradenství v oblasti práce, určitá sociální prevence a další asistence při jednání na úřadech. Naděje dnes působí v Praze a mimo jiné také v Liberci, Písku, Plzni a v dalších městech České republiky.^{63 64 65}

5.3.3 Armáda spásy

„*Srdce Bohu, srdce lidem,*“ tato věta vystihuje slogan Armády spásy. Jedná se o mezinárodní organizaci s vojenskou strukturou, která se dále zabývá charitativní činností. Byla založena roku 1865 ve Velké Británii Williamem Boothem.⁶⁶ Dnes působí ve více než 120 zemích světa. Dávají si za cíl šířit křesťanství, předcházet bídě a také se věnují další sociální pomoci. Osud Armády spásy v České republice započal roku 1919, kdy byla zahájena činnost na pozvání prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. V padesátých letech byl násilně

---

⁶³ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. s. 45.

⁶⁴ ŠTĚCHOVÁ, M. a kol. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 18.

⁶⁵ Vznik a vývoj Naděje [Naděje [online] [cit. 2016-05-06]

Dostupné z http://www.nadeje.cz/vznik_a_vyvoj_nadeje

⁶⁶ Kdo jsme | Armáda spásy [online] [cit. 2016-05-06]

Dostupné z <http://armadaspasy.cz/o-nas/kdo-jsme/>

provoz Armády spásy potlačen a poté až roku 1990, kdy byla organizaci tehdejším prezidentem Václavem Havlem obnovena činnosti.⁶⁷ 25. 9. 2013 je den, kdy se Armáda spásy stala oficiálně registrovanou církví.⁶⁸

Dnes Armáda spásy působí v několika městech – v Praze, Brně, Havířově, Ostravě, Krnově, Opavě, Karlových Varech, Šumperku, dále v Přerově, Jirkově a Frýdku – Místku.⁶⁹ Zajišťuje činnost několika azylových domů, denních center či ubytoven pro lidi, kteří se ocitli v těžké životní situaci.⁷⁰

5.3.4 Nový Prostor

Nový Prostor je časopis, který vychází každých čtrnáct dní. Prodejci, které můžeme často vidat na ulici, jsou lidé v nouzi či lidé bez domova. Pokud si tento časopis koupíme, polovina ceny zůstane právě prodejci. Nový Prostor začal vycházet již roku 1999, nikoliv pod názvem, jak ho známe dnes, ale s názvem Patron. V roce 2001 byl přejmenován. Cena jednoho výtisku je 50 korun českých.⁷¹

5.3.5 Diakonie

Tato organizace působila u nás již od roku 1903 do roku 1952 a činnost obnovila až v roce 1989. Jedná se o zvláštní zařízení Českobratrské církve evangelické a řídí se také hodnotami danými v této církvi. Jejich pomoc se soustředí například na péči o seniory, dále na osoby, které se kvůli postižení, zdravotním obtížím či díky jiným důvodům, dostali do těžké životní situace. Diakonie provozuje 110 zařízení, například azylové domy, domy na půli cesty, nejrůznější komunitní centra, hospic či nejrůznější denní stacionáře. V současné do-

⁶⁷ O nás | Armáda spásy [online] [cit. 2016-05-05]

Dostupné z <http://armadaspasy.cz/o-nas/kdo-jsme/>

⁶⁸ Výpis z rejstříku registrovaných církví a náboženských společností | Ministerstvo kultury

Dostupné z

http://www3.mkcr.cz/cns_internet/CNS/detail_cns.aspx?id_subj=12819&str_zpet=Seznam_cns.aspx

⁶⁹ Pomáháme Vám | Armáda spásy [online] [cit. 2016-05-05]

Dostupné z <http://armadaspasy.cz/pomahame-vam/socialni-sluzby/lide-bez-domova/>

⁷⁰ FLEISCHMANN A KOL. *Vybrané psychologické aspekty terénní sociální práce*. Univerzita J.E. Purkyně, 2006. s.132.

⁷¹ O nás | Nový svět [online] [cit. 2016-05-05]

Dostupné z <http://www.novyprostor.cz/o-nas.html>

bě pracuje v této organizaci okolo 1500 lidí a přes 1000 dobrovolníků.⁷² Diakonie v České republice také poskytuje humanitární pomoc, kupříkladu od roku 1997 pomáhá při povodních, ale angažuje se i v zahraničí. Jedná se například o pomoc v Moldavsku, Gruzii či Etiopii.^{73 74}

---

⁷²O Diakonii | Diakonie[online] [cit. 2016-05-05]

Dostupné z <http://www.diakonie.cz/o-diakonii/>

⁷³ Projekty v zahraničí | Diakonie[online] [cit. 2016-05-05]

Dostupné z <http://www.spolu.diakonie.cz/projekty-v-zahranici/>

⁷⁴Aktuálně | Diakonie[online] [cit. 2016-05-05]

Dostupné z <http://povodne.diakonie.cz/>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ZÁKLADNÍ INFORMACE O ŠETŘENÍ

V následujících kapitolách se zaměříme na empirické šetření, které jsem prováděla v rámci své bakalářské práce. Budou stanoveny cíle, hypotézy, popsán výzkumný vzorek a vyhodnocena data a na závěr bude stanoveno i doporučení pro praxi.

6.1 Stanovení výzkumného problému

Stanovení výzkumného problému konkrétně vychází z kapitoly 1.6, kde jsem se zabývala postoji společnosti k lidem bez domova a kde jsem se také vyjadřovala k výzkumům provedených na toto téma. Jak jsem již uvedla, lidé zastávají spíše negativní postoj, nesoucí s bezdomovci a tyto lidi vnímají jako „flákače“ a „povaleče“. Jelikož pocházím z malého města, nikdy jsem lidi na ulici nevnímala. Poté, co jsem začala studovat na Univerzitě Palackého v Olomouci, jsem si těchto lidí začala všimnout. A musím se přiznat, že jsem se na tyto lidi začala koukat skrz prsty. I když vím, že ne vždy si za svůj osud mohou sami. Proto jsem se v rámci praktické části své bakalářské práce rozhodla zjistit, jak tento fenomén vnímají studenti Univerzity Palackého v Olomouci.

6.1.1 Hlavní výzkumný cíl

Hlavní cíl mé práce jsem si dle dříve konaných výzkumů definovala následovně: **zjistit postoje studentů Univerzity Palackého v Olomouci k fenoménu bezdomovství.**

6.1.2 Hlavní výzkumná otázka a dílčí otázky

Z hlavního výzkumného cíle jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku: **Jaký postoj zaujmají studenti Univerzity Palackého v Olomouci?**

Následně jsem si poté položila ještě další otázky, na které bych chtěla získat odpověď.

Jsou studenti ochotni pomoci lidem bez domova?

Mají studenti strach, že by se mohli ocitnout na ulici?

Jaké příčiny považují studenti za hlavní důvod toho, že se lidé ocitnou na ulici?

Myslí si studenti, že se chtějí lidé bez domova z jejich situace dostat a vrátit se zpět do společnosti?

Jak se studenti chovají, když potkají na ulici bezdomovce?

6.1.3 Formulace hypotéz

Při formulaci hypotéz jsem vycházela z prostudované literatury s ohledem na výzkumný cíl.

H1: Věřící studenti pocíťují větší soucit s bezdomovci než nevěřící.

H2: Studentky mají větší obavu z toho, že by se mohly ocitnout na ulici než studenti.

H3: Studenti považují bezdomovství za méně závažný problém než studentky.

H4: Studentky si dovedou představit, že by s lidmi bez domova pracovaly ve srovnání se studenty.

H5: Věřící si ve větší míře myslí, že se lidé bez domova chtějí ze své situace dostat a vrátit se do společnosti než nevěřící.

H6: Věřící ve větší míře zastávají názor, že lidé bez domova si za svoji situaci nemohou sami ve srovnání s nevěřícími studenty.

6.2 Volba metodologie

Pro potvrzení či vyvrácení hypotéz jsem použila kvantitativní výzkum. Hlavním důvodem bylo získání co nejvíce odpovědí od co nejvíce respondentů. Pro kvantitativní výzkum je dle Chrásky důležité stanovit si problém, na jehož základě jsou poté stanoveny hypotézy, které jsou potom testovány, neboli ověřovány.⁷⁵ Gavora dále uvádí, že se pracuje s číselnými údaji a tyto údaje se dále zpracovávají. Uvádí, že je možné tyto hodnoty sčítat, počítat průměr, vyjadřovat hodnoty v procentech či dále statisticky zpracovávat.⁷⁶

K samotnému sběru dat jsem pak zvolila dotazník, což je podle Gavory „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“.⁷⁷ Chráska dále uvádí, že klíčové je otáz-

---

⁷⁵ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. s. 26.

⁷⁶ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. s. 32.

⁷⁷ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. s. 99.

ky naformulovat srozumitelně a ve správném pořadí. Dále doporučuje zvolit na začátek dotazníku tzv. kontaktní otázky, což jsou otázky zaměřené na pohlaví, vzdělání atd.⁷⁸

Při sestavování dotazníku jsem vycházela z diplomové práce a výzkumu, který byl zaměřen také na zjištění postojů a byl provedený v roce v 2013 v rámci zmíněné diplomové práce Bc. Veroniky Konopáskové.⁷⁹ Jednalo se o dotazník anonymní a byl zkonstruován tak, že obsahoval pouze uzavřené otázky. Počáteční 3 otázky byly orientovány na zjištění pohlaví, náboženství a fakulty, kterou respondent studuje. I přesto, že Chráska doporučuje zařadit filtrační otázku, která by eliminovala jedince, pro které není dotazník určen, jsem tuto filtrační otázku nezařazovala, protože jsem dotazník distribuovala pouze studentům Univerzity Palackého v Olomouci. Následovaly otázky zaměřené na zjištění informací potřebných pro potvrzení či vyvrácení hypotéz. Dotazník obsahoval celkem 14 otázek. Většina odpovědí byla tvořena tzv. Likertovou škálou, kdy jsem stejně jako Konopásková nedala možnost tzv. střední hodnoty. Důvodem bylo, jak uvádí ve své práci Konopásková, že jedinci mají často nutkání označovat střední odpovědi jako odpovědi neutrální.

Před zahájením jsem provedla pilotáž výzkumu, kde jsem oslovila 11 studentů Univerzity Palackého v Olomouci. Kdy jsem byla upozorněna na nejednotné vykání a tykání v otázkách a také na neobjektivnost ve 13. a 14. otázce. I přes tuto výtku jsem se rozhodla otázky v dotazníku ponechat. Dotazník byl upraven a šířen bezplatně na webové stránce vypln-to.cz. Sběr dat proběhl v době od 3. do 24. října 2016.

Dotazování museli splnit hlavní kritérium, a to být studenti Univerzity Palackého v Olomouci. Respondenti byli oslovováni, jak pomocí „snowball sampling“, tak pomocí záměrného výběru. Nejprve jsem oslovila respondenty, u kterých jsem věděla, že jsou studenty a poprosila je, aby dotazník distribuovali mezi své kamarády a spolužáky studující na univerzitě. Dále jsem šířila dotazník na facebookové stránce Univerzita Palackého v Olomouci.

---

⁷⁸ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. s. 27.

⁷⁹ KONOPÁSKOVÁ, V. *Problematika osob bez domova*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, 2013. s. 59.

6.3 Operacionalizace a zpracování dat

Po skončení termínu pro doplňování dotazníků na serveru www.vyplnto.cz byla kódovaná data exportována do programu Excel. Pro prezentaci výsledků byla užita popisná statistika a také bylo provedeno třídění prvního a druhého stupně.

Pro potvrzení nebo vyvrácení hypotéz byly užity jednotlivé otázky z dotazníku a vždy dány do korelací s určitou proměnou (otázky 1-3).

H1 byla ověřována pomocí otázek č. 3 a 8.

H2 byla ověřována pomocí otázek č. 1 a 12.

H3 byla ověřována pomocí otázek č. 1 a 9.

H4 byla ověřována pomocí otázek č. 1 a 11.

H5 byla ověřována pomocí otázek č. 3 a 6.

H6 byla ověřována pomocí otázek č. 3 a 4.

V případě nemožnosti jednoznačně určit potvrzení či nepřijetí hypotézy, byly relativní četnosti sečteny u odpovědí určitě ano a spíše ano a taktéž sečteny u odpovědí spíše ne a určitě ne.

6.4 Výzkumný soubor

Výzkumný vzorek byl tvořen 198 studenty Univerzity Palackého v Olomouci z různých fakult. Jedná se o vzorek nereprezentativní, jelikož se nedá příliš zobecnit na širší populaci. Dané výsledky se dají zobecnit pro další univerzity či vysoké školy ve srovnatelně velkých městech jako je Olomouc a také kde se studují stejně staří jedinci.

7 VLASTNÍ VÝZKUM A VÝSLEDKY

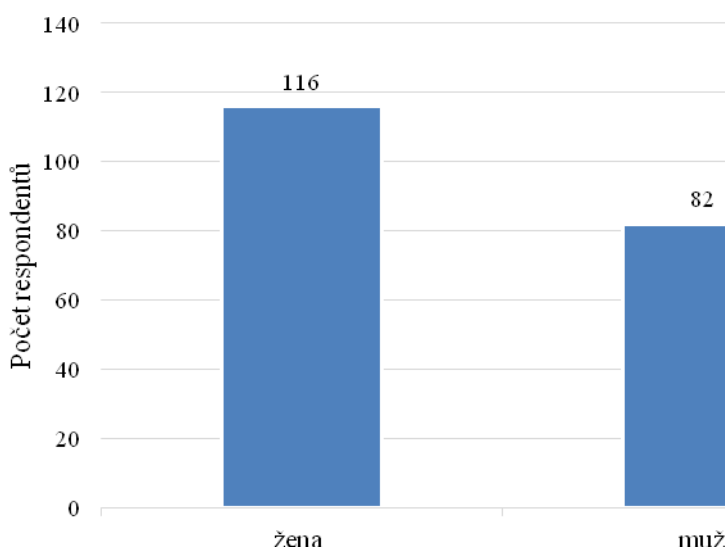
V následující části bych se zaměřila na výsledky dotazníkového šetření a jejich následné vysvětlení.

7.1 Výsledky třídění prvního stupně

Dle Chrásky je třídění prvního stupně důležité pro zjištění toho, kolik jedinců má jeden společný znak.⁸⁰ První 3 otázky v dotazníku byly zaměřeny na zjištění informací o respondentovi. Ostatní otázky souvisely s fenoménem bezdomovství.

Otázka č. 1: Jakého jste pohlaví?

Graf č. 1: Pohlaví respondentů

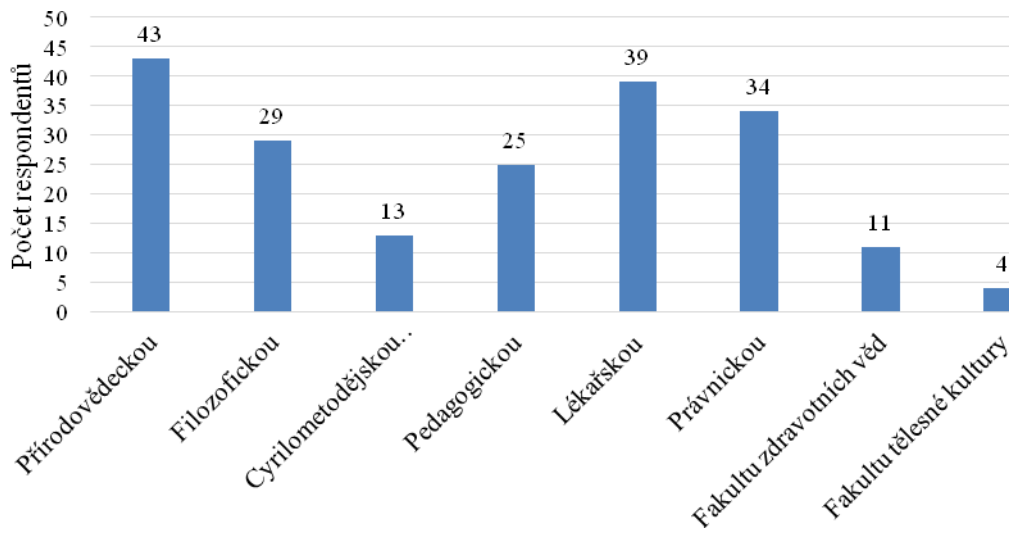
Z celkového počtu dotazovaných (198) vyplnilo dotazník 116 žen, což odpovídá 58 % a 82 mužů, což činí 42 %.

---

⁸⁰ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. s. 177.

Otázka č. 2: Jakou fakultu studujete?

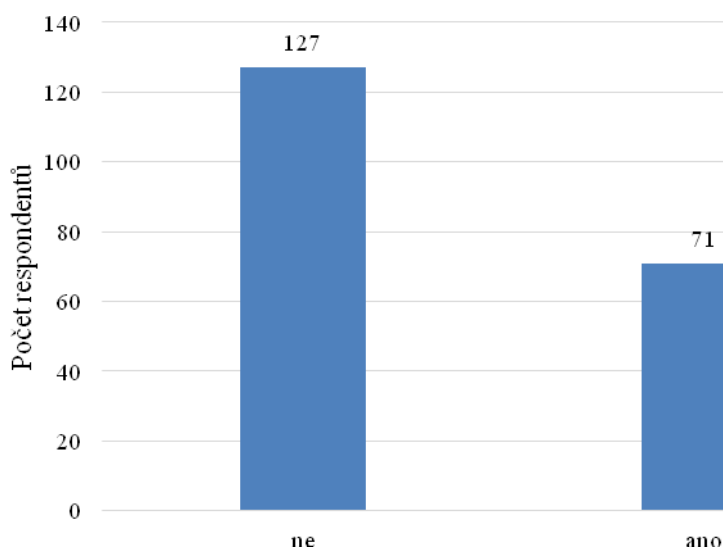
Graf č. 2: Studium na fakultě

Z celkových 198 dotazovaných bylo 43 studentů z Přírodovědecké fakulty, což odpovídá 22 %, dále pak lékařskou fakultu studuje 20 % respondentů, z právnické fakulty odpovědělo 17 % dotazovaných, dále pak 15 % respondentů studuje na Filozofické fakultě. 13 % dotazovaných studuje na pedagogické fakultě. Cyrilometodějská fakulta byla v mém výzkumném vzorku zastoupena 6 %, dále pak Fakulta zdravotních věd 5 % a fakulta tělesné kultury ve 2 %.

Otázka č. 3: Jste věřící?

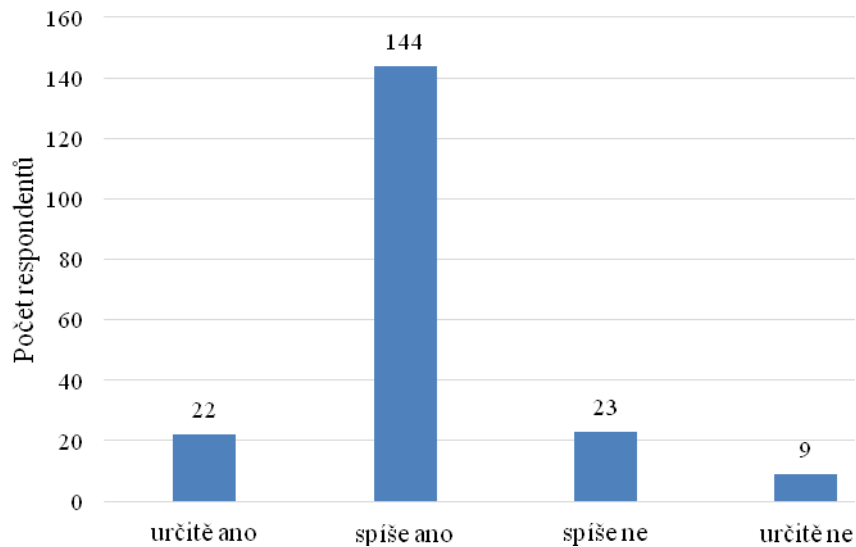
Graf č. 3: Víra respondentů

Z oslovených respondentů bylo 127 respondentů nevěřících (64 %), kdežto věřících bylo 71 (36 %).

Otázka č. 4: Domníváte se, že si lidé bez domova za svoji situaci mohou sami?

Graf č. 4: Mohou lidé bez domova za svoji situaci?

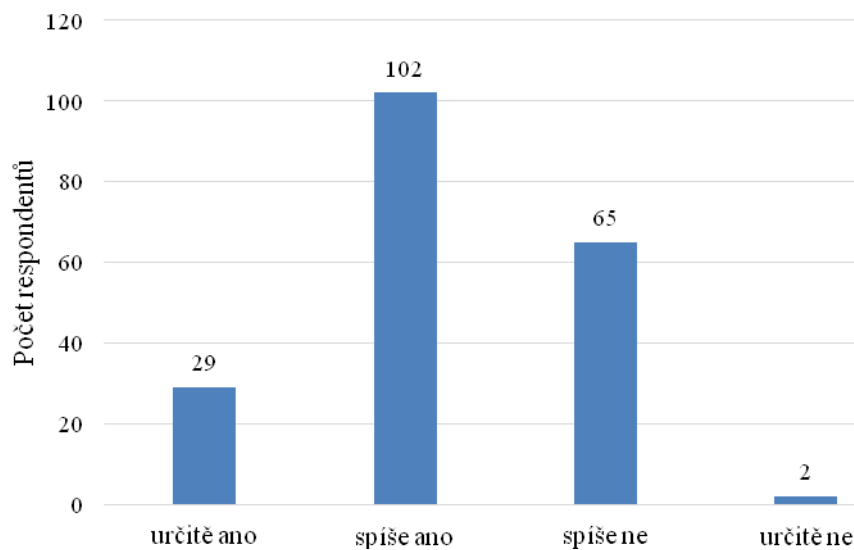

Převážná většina respondentů (73 %) si myslí, že lidé bez domova si za svou situaci spíše mohou sami. 11 % si myslí, že bezdomovci jsou určitě sami zodpovědní za to, že se ocitli na ulici. 12 % se domnívá, že lidé bez domova spíše nemohou za jejich nastávající situaci a názor, že lidé bez domova určitě nemohou za svoji situaci sami, zastává 4 % respondentů.

Otázka č. 5: Obtěžuje Vás osobně nějak existence bezdomovců?

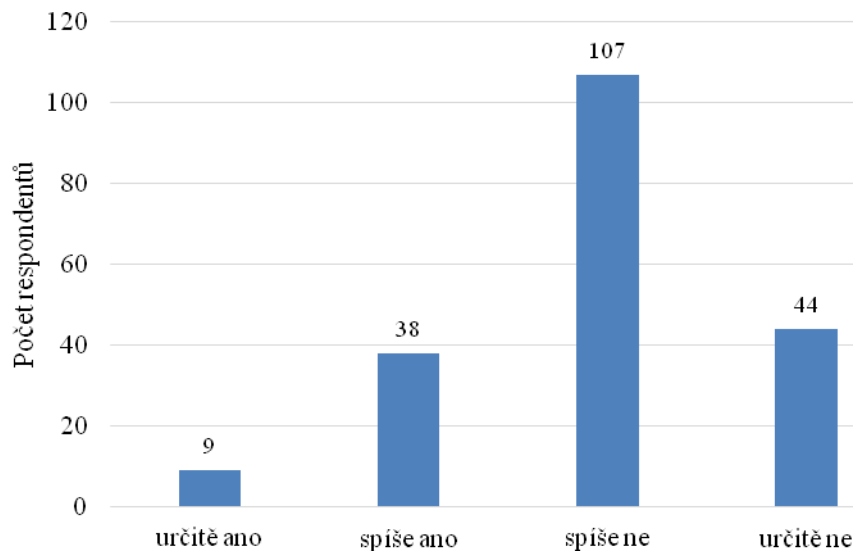
Graf č. 5: Obtěžuje Vás existence lidí bez domova?

Dle této otázky zjišťujeme, že 51 % respondentů považuje existenci lidí bez domova za spíše obtěžující. 33 % studentů považuje existenci bezdomovců za spíše neobtěžující. Krajní hodnotu – určitě ano – označilo 15 % respondentů, tedy určitě je existence bezdomovců obtěžuje. 1% pak existence lidí bez domova neobtěžuje vůbec.

Otázka č. 6: Myslíte si, že bezdomovci se chtějí ze své situace dostat a vrátit se zpátky do společnosti?

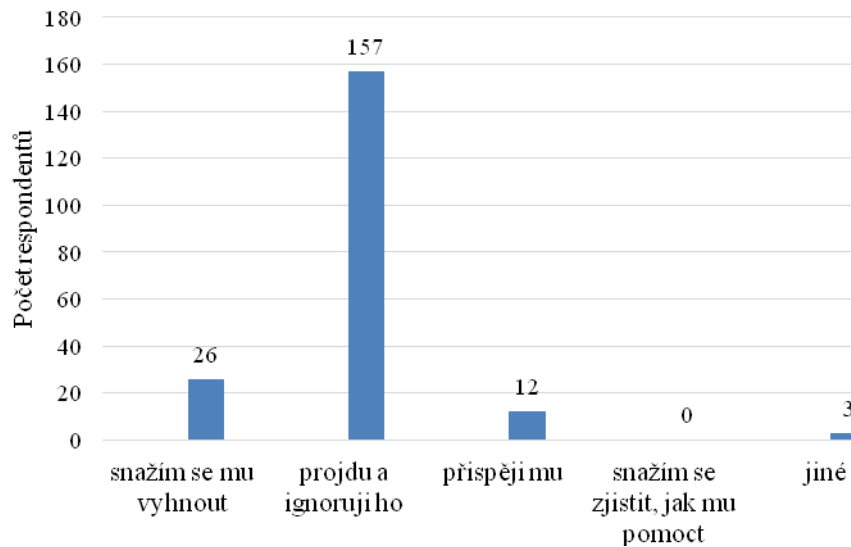
Graf č. 6: Chtějí se lidé bez domova vrátit do společnosti?

54 % z dotazovaných zastává názor, že se bezdomovci spíše nechtějí vrátit do společnosti. Dále 22 % se domnívá, že se lidé bez domova nechtějí v žádném případě vrátit do společnosti. Zatímco 19 % respondentů si myslí, že se lidé bez domova chtějí spíše vrátit do společnosti a 5 % se domnívá, že se určitě chtějí opět socializovat.

Otázka č. 7: Jak se chováte, když na ulici potkáte bezdomovce?

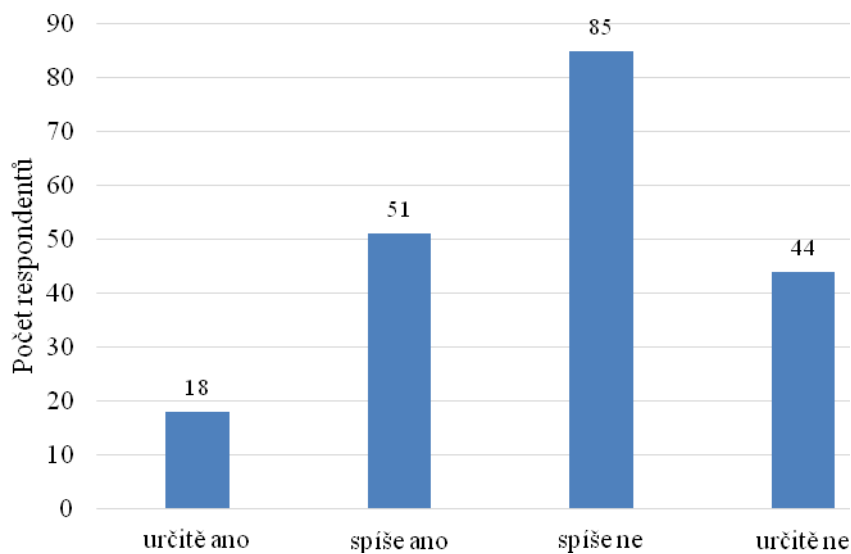
Graf č. 7: Potkání s bezdomovcem

Pokud na ulici dotazovaní potkají bezdomovce, 80 % z nich projde a ignoruje je. 13 % se jim snaží vyhnout. 6 % respondentů jim přispěje. Zatímco nikdo z dotazovaných se nesnaží zjistit, jak bezdomovcům pomoci. 1 % dotazovaných pomůže jinak.

Otázka č. 8: Pociťujete soucit s bezdomovci?

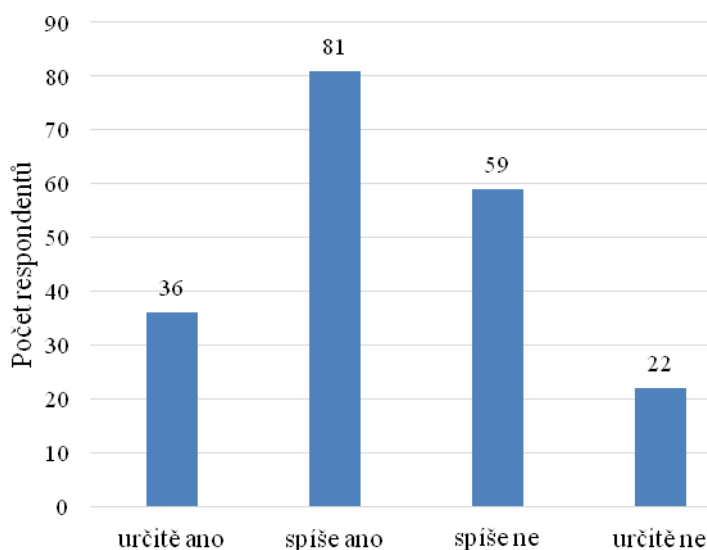
Graf č. 8: Soucit s bezdomovci

Dle daného grafu se dozvídáme, že 43 % dotazovaných spíše nepociťuje soucit s bezdomovci, zatímco 26 % spíše s těmito lidmi soucítí. 22 % respondentů určitě nesoucítí, neprojevují k těmto lidem žádnou lítost. Kdežto 9 % naopak plně s těmito lidmi soucítí.

Otázka č. 9: Představují podle Vás bezdomovci pro společnost závažný problém?

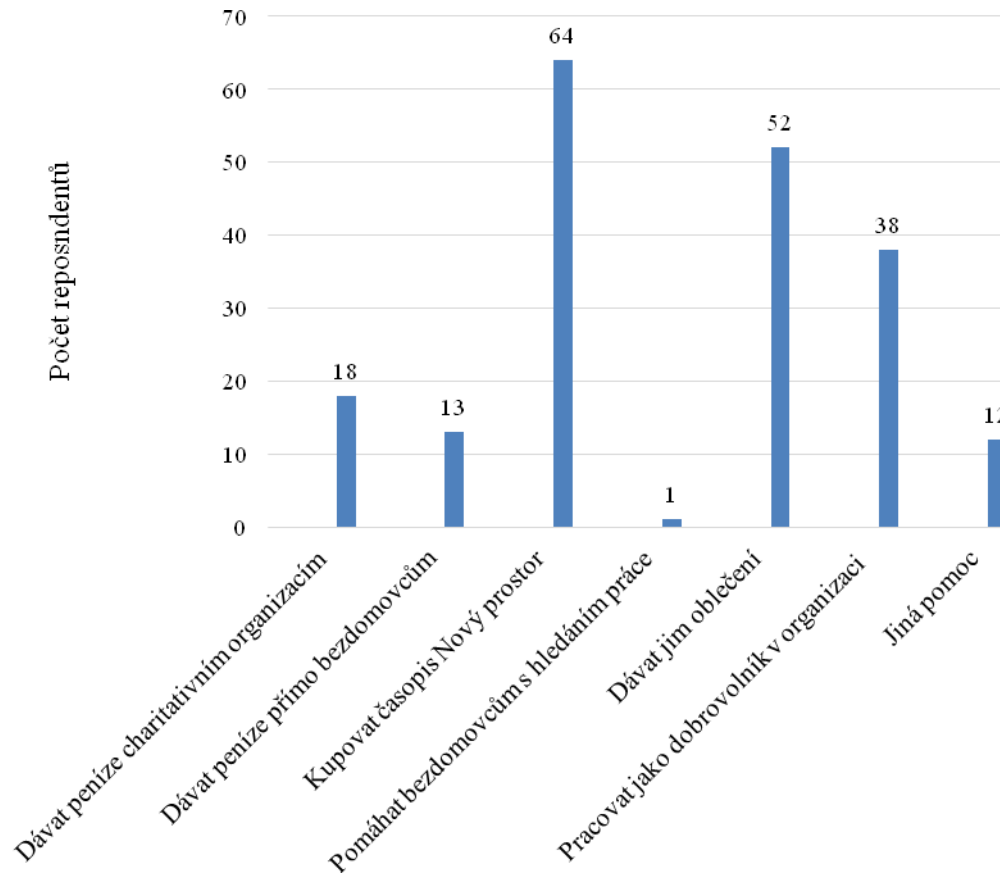
Graf č. 9: Problém pro společnost

41 % dotazovaných odpovědělo na otázku, zda-li pro ně bezdomovci představují spíše závažný problém pro společnost. 30 % pak spíše nespatruje problém v bezdomovství. 18 % pak určitě považuje bezdomovství za velmi vážný problém a naopak 11 % respondentů pak v lidech bez domova nespatruje žádný problém.

Otázka č. 10: Jak vy osobně byste byli ochotni pomáhat bezdomovcům?

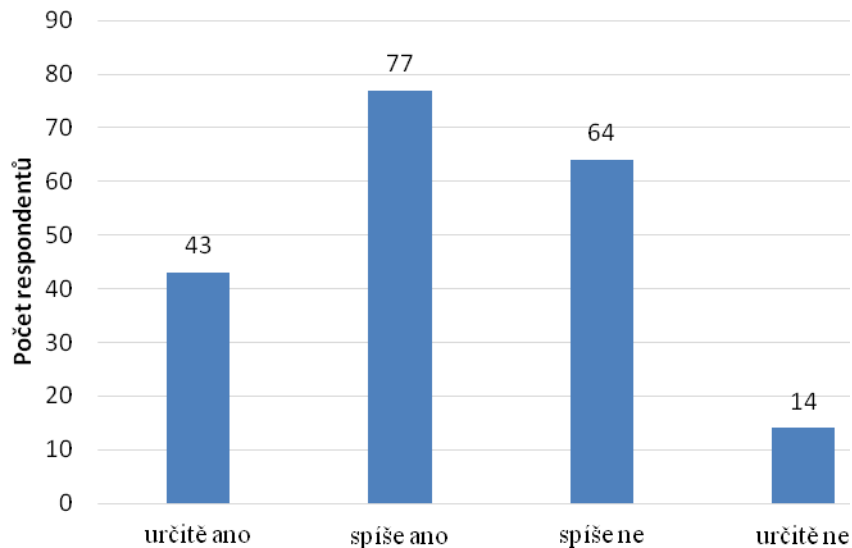
Graf č. 10: Pomoc bezdomovcům

Z uvedených možností nejvíce respondentů, tedy 32 %, odpovědělo, že byli ochotní kupovat si časopis Nový prostor. 26 % dotazovaných je ochotných lidem bez domova dávat oblečení. 19 % respondentů by bylo ochotných pracovat jako dobrovolník v organizaci. Dále pak 9 % je ochotných dávat peníze charitativním organizacím, které pomáhají bezdomovcům. 6,5 % dotazovaných přiznalo, že by byli ochotni dát peníze přímo bezdomovcům. 6 % dotazovaných je svolných poskytnout jinou pomoc. 0,5 % studentů je ochotných pomoci lidem bez domova s hledáním práce.

Otázka č. 11: Dokážete si představit, že byste s lidmi bez domova pracoval/a?

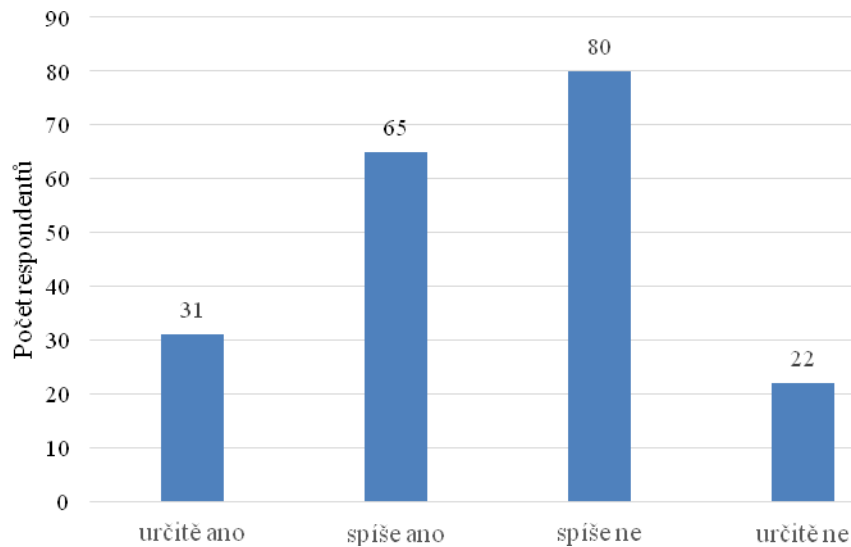
Graf č. 11: Možnost budoucí práce s lidmi bez domova

Dle daného grafu můžeme zjistit, že 39 % z celkového počtu dotazovaných si spíše dokáže představit budoucí práci s lidmi bez domova. Dále 32 % respondentů by se spíše této práci vyhnulo. 22 % si zcela jistě dokáže sama sebe představit v práci s bezdomovci, zatímco 7 % si právě naopak tuto situaci nedokáže představit.

Otázka č. 12: Máte obavu z toho, že byste se mohli ocitnout na ulici?

Graf č. 12: Obava z ocitnutí se na ulici

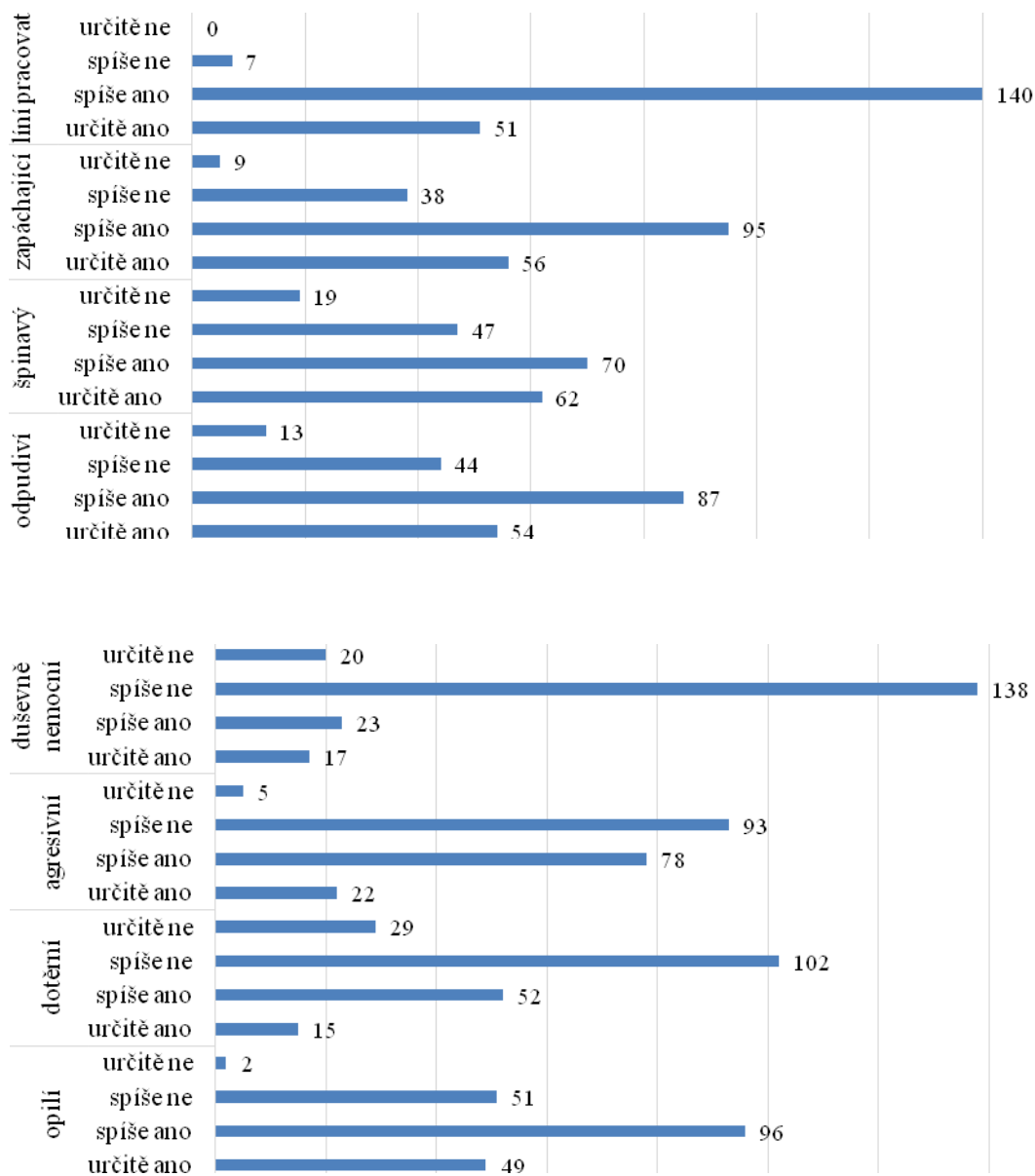

Dle tohoto grafu jsme zjistili, že 40 % respondentů nemá spíše obavu z toho, že by se v budoucnu mohli ocitnout na ulici. Naopak 32 % pak tento strach spíše pociťuje. 15 % pak určitě má obavu z ocitnutí se na ulici. Zatímco 11 % tuto obavu v žádném případě nemá.

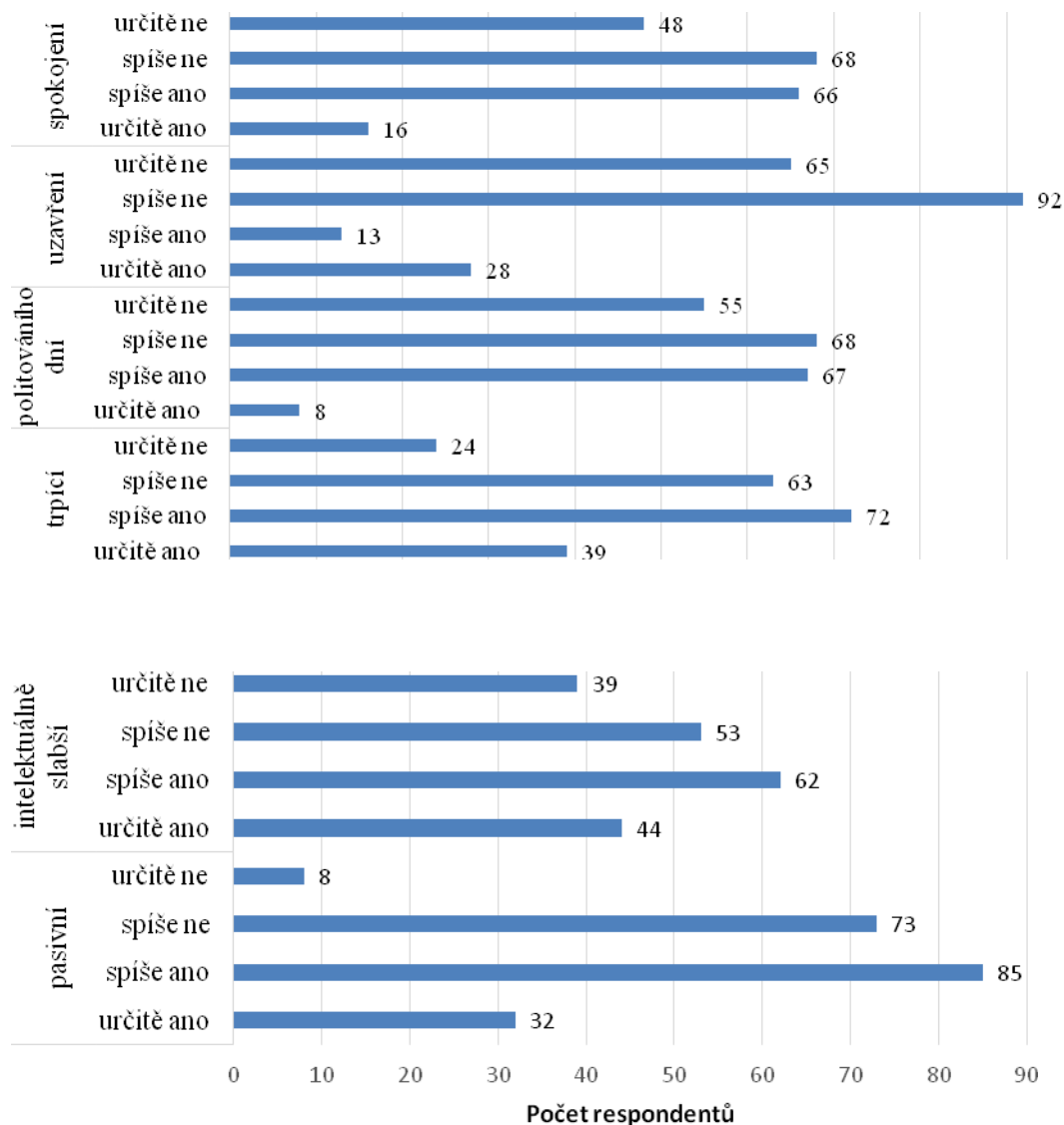

Otázka č. 13: Jací jsou podle Vás bezdomovci?

Graf č. 13: Vlastnosti bezdomovců

Pokračování grafu č. 13: Vlastnosti bezdomovců

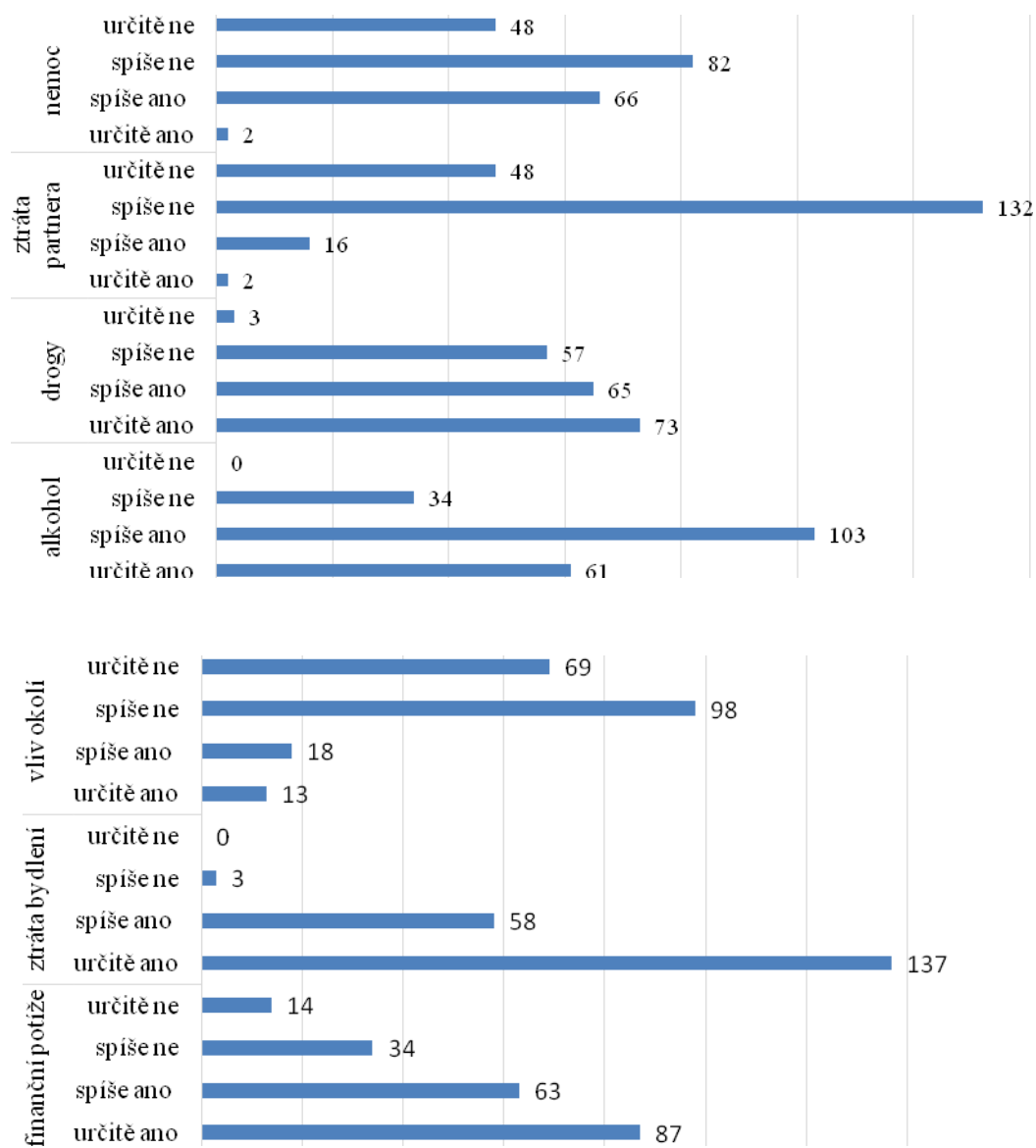
Tato rozsáhlá otázka nám dává odpověď na to, jací jsou podle dotazovaných bezdomovci. 96 % respondentů si myslí, že lidé bez domova jsou líní pracovat. Dále pak 76 % považuje bezdomovce za zapáchající. 67 % respondentů považuje bezdomovce za špinavé a 71 % dotazovaných je pak považuje za odpudivé. Téměř 80 % dotazovaných nepovažuje bezdomovce za duševně nemocné a 49 % respondentů je taktéž nepovažuje za agresivní. 66 % respondentů uvedlo, že lidé bez domova nejsou dotěrní, kdežto 73 % respondentů si myslí, že lidé bez domova jsou opilí.

59 % uvedlo, že považuje bezdomovce za nespokojené. 79 % si nemyslí, že by se jednalo o lidi uzavřené. 62 % dotazovaných je rozhodně nepovažují za politovánímhodné. 56 % poté

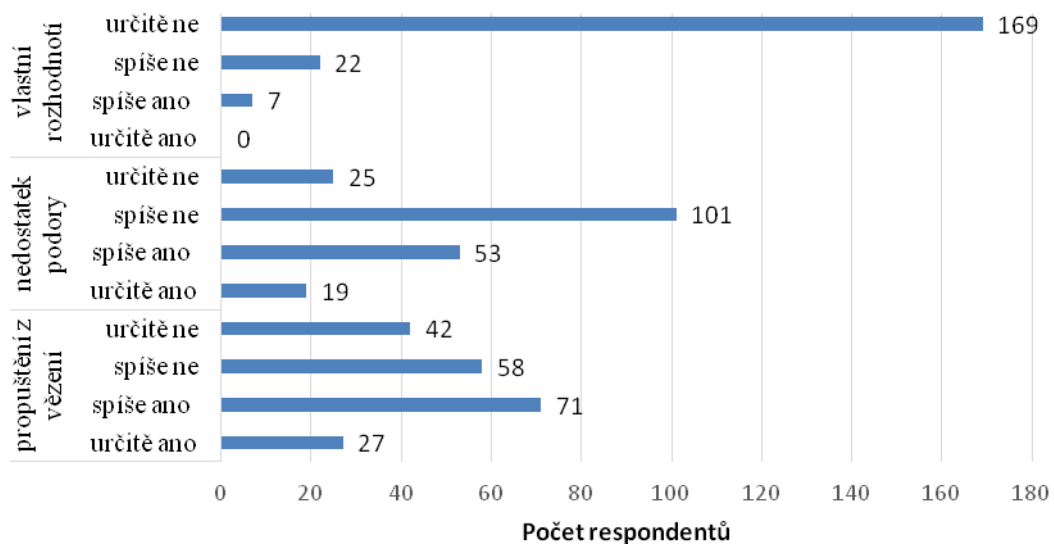
uvádí, že lidi bez domova považují spíše za trpící. 53 % si myslí, že se jedná o jedince intelektuálně slabší a 59 % respondentů je taktéž považuje za pasivní.

Otázka č. 14: Jaké jsou dle Vás příčiny toho, že se lidé ocitnou na ulici?

Graf č. 14: Příčiny bezdomovství

Pokračování grafu č. 14: Příčiny bezdomovství

Touto otázkou se podíváme na příčiny toho, že se lidé ocitnou na ulici. 66 % nepovažuje nemoc za hlavní příčinu stát se bezdomovcem a 90 % nepovažuje ani ztrátu partnera za důvod ocitnout se na ulici. 70 % respondentů si myslí, že na vině jsou drogy a 82 % pak udává jako příčinu alkohol. 84 % dotazovaných si myslí, že příčinou není vliv okolí. 98 % udává ztrátu bydlení a 75 % pak finanční potíže. 96 % si myslí, že vlastní rozhodnutí není hlavní důvod a 63 % respondentů si myslí, že rovněž příčinou není nedostatek podpory v rodině. 49 % dotazovaných se domnívá, že příčinou by mohlo být propuštění z výkonu trestu.

7.2 Třídění druhého stupně

Dle Chrásky využíváme třídění druhého stupně tehdy, když hledáme respondenty, kteří se shodují ve dvou znacích.⁸¹

Hypotéza 1 (H1)

Budeme zjišťovat vztah víry a míry soucitu k lidem bez domova. K vyhodnocení budou použity otázky č. 3 a č. 8. Zjištěná data jsem zaznamenala do tabulky. Zkratka AČ znamená absolutní četnost a RČ relativní četnost.

Tabulka č. 2: Vztah víry a soucitu k lidem bez domova

Otázka č. 3 a č. 8	Určitě ano		Spíše ano		Spíše ne		Určitě ne	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
Věřící (n= 71)	12	17 %	29	41 %	22	31 %	8	11 %
Nevěřící (n=127)	6	5 %	22	17 %	63	50 %	36	28 %

Legenda:

AČ – absolutní četnost

RČ – relativní četnost

Dle výpočtu relativních četností jsme z tabulky zjistili, že věřící projevují větší míru soucitu s lidmi bez domova než lidé nevěřící. Na základě výše uvedeného vyplývá, že věřící studenti více soucítí s lidmi bez domova než nevěřící studenti. Na základě zjištěných údajů tedy můžeme říct, že **hypotézu č. 1 můžeme přijmout.**

⁸¹CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. s. 177.

Hypotéza 2 (H2)

Nyní se zaměříme na potvrzení či vyvrácení hypotézy č. 2, kde budeme zjišťovat, zda pohlaví respondentů souvisí s obavou z budoucího možného ocitnutí se na ulici. K tomuto zjištění budou použity otázky č. 1 a 12.

Tabulka č. 3: Vztah pohlaví a obavy z možného ocitnutí se na ulici

Otázka č. 1 a č. 12	Určitě ano		Spíše ano		Spíše ne		Určitě ne	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
Ženy (n= 116)	22	19 %	43	37 %	44	38%	7	6 %
Muži (n=82)	9	11 %	22	27 %	36	44 %	15	18 %

Legenda:

AČ – absolutní četnost

RČ – relativní četnost

Opět dle výpočtů relativních četností z výše uvedené tabulky můžeme zjistit, že ženy v hodnotách určitě ano a spíše ano dosahují vyšších četností než muži. Muži naopak dosahují vyšší relativní četnosti v odpovědích spíše ne a určitě ne ve srovnání s ženami, což poukazuje na to, že mají menší obavu z toho, že by se jednou mohli ocitnout na ulici. Na základě těchto zjištění **hypotézu č. 2 přijímáme.**

Hypotéza 3 (H3)

Nyní se podíváme na hypotézu č. 3, kde budeme zjišťovat vztah mezi pohlavím a tím, zda respondenti považují bezdomovství za závažný problém. Budou použity otázky č. 1 a 9.

Tabulka č. 4: Vztah pohlaví a bezdomovstvím jako závažným problémem

Otázka č. 1 a č. 9	Určitě ano		Spíše ano		Spíše ne		Určitě ne	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
Ženy (n= 116)	23	20 %	59	51 %	30	26%	4	3 %
Muži (n=82)	13	16 %	22	27 %	29	35 %	18	22 %

Legenda:

AČ – absolutní četnost

RČ – relativní četnost

Hypotéza č. 3 nám měla potvrdit nebo vyvrátit tvrzení, že studenti považují bezdomovství za méně závažný problém než studentky. Pokud bychom porovnali hodnoty relativních četností u jednotlivých odpovědí, zjistíme, že muži u odpovědí spíše ne a spíše ano dosahovali vyšších relativních četností. Na základě tohoto zjištění poté můžeme říct, že **hypotézu č. 3 přijímáme.**

Hypotéza 4 (H4)

V následující tabulce se podíváme, zda může být hypotéza č. 4 potvrzena či vyvrácena. Úkolem bylo zjistit, jaký vztah mezi sebou mají pohlaví a budoucí práce s lidmi bez domova. Byly použity otázky č. 1 a 11.

Tabulka č. 5: Vztah pohlaví a možnosti budoucí práce s lidmi bez domova

Otázka č. 1 a č. 11	Určitě ano		Spíše ano		Spíše ne		Určitě ne	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
Ženy (n= 116)	35	30 %	48	42 %	28	24 %	5	4 %
Muži (n=82)	8	10 %	29	35 %	36	44 %	9	11 %

Legenda:

AČ – absolutní četnost

RČ – relativní četnost

Dle výše uvedených hodnot relativních četností zjišťujeme, že muži si budoucí práci s lidmi představují méně než ženy. Naopak opět muži dosahují nižších relativních četností v odpovědích určitě ano a spíše ano, což poukazuje na to, že se hypotéza č. 4, tedy že ženy (studentky) si dovedou budoucí práci s lidmi bez domova představit více než muži, potvrdila. **Tudíž hypotézu č. 4 přijímáme.**

Hypotéza 5 (H5)

Nyní se zaměříme na hypotézu č. 5, a to zda víra respondentů souvisí s tím, zda si studenti myslí, že se lidé bez domova chtějí vrátit zpátky do společnosti a opět se resocializovat. Využijeme otázek č. 3 a 6.

Tabulka č. 6: Vztah víry respondentů a názor na chtění bezdomovců vrátit se do společnosti

Otázka č. 3 a č. 6	Určitě ano		Spíše ano		Spíše ne		Určitě ne	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
Věřící (n= 71)	5	7 %	21	30 %	29	41 %	15	21 %
Nevěřící (n=127)	4	3 %	17	13 %	78	62 %	29	23 %

Legenda:

AČ – absolutní četnost

RČ – relativní četnost

Rozbor relativních hodnot poukazuje na to, že věřící ve srovnání s nevěřícími dosahují vyšších procentuálních hodnot při názoru, že se lidé bez domova určitě chtějí vrátit zpět do společnosti a že se spíše chtějí resocializovat. U nevěřících pak převládá názor, že se lidé bez domova buď spíše nechtějí anebo vůbec nechtějí vrátit zpět do společnosti. Tudíž platí, že věřící ve větší míře zastávají názor, že se lidé bez domova chtějí vrátit do společnosti v porovnání s nevěřícími. **Tudíž hypotézu č. 5 přijímáme.**

Hypotéza 6 (H6)

Nyní se podíváme na hypotézu č. 6, kde se podíváme na vztah víry a názoru zda si za to lidé bez domova mohou sami. Budeme užívat otázky č. 3 a 6.

Tabulka č. 7: Vztah víry a názoru, zda si lidé bez domova za svoji situaci mohou sami

Otázka č. 3 a č. 4	Určitě ano		Spíše ano		Spíše ne		Určitě ne	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
Věřící (n= 71)	7	10 %	55	77 %	5	7 %	4	6 %
Nevěřící (n=127)	15	12 %	89	70 %	18	14 %	5	4 %

Legenda:

AČ – absolutní četnost

RČ – relativní četnost

Výsledky relativních četností uvedené v tabulce mírně kolísají, proto je sečteme dohromady. 87 % (10 % určitě ano + 77 % spíše ano) věřících si myslí, že lidé bez domova si za svoji situaci mohou sami a 82 % nevěřících (12 % určitě ano + 70 % spíše ano) zastává stejný názor. 13 % věřících (7 % spíše ne + 6 % určitě ne) a 18 % nevěřících (14 % spíše ne a 4 % určitě ne) si nemyslí, že by bezdomovci nesli za svůj osud zodpovědnost. Z těchto zjištění tedy můžeme říct, že **hypotézu č. 6**, a to že věřící studenti zastávají názor, že lidé bez domova si za svoji situaci nemohou sami ve větší míře než studenti nevěřící, **nepřijímáme**.

Tabulka č. 8: Shrnutí přijatých / zamítnutých hypotéz

HYPOTÉZA	PŘIJETÍ/ZAMÍTNUTÍ
H1: Věřící studenti pocítují větší soucit s bezdomovci.	PŘIJATA
H2: Studentky mají větší obavu z toho, že by se mohly ocitnout na ulici než studenti.	PŘIJATA
H3: Studenti považují bezdomovství za méně závažný problém než studentky.	PŘIJATA
H4: Studentky si dovedou představit, že by s lidmi bez domova pracovaly ve srovnání se studenty.	PŘIJATA
H5: Věřící si ve větší míře myslí, že se lidé bez domova chtějí ze své situace dostat a vrátit se do společnosti než nevěřící.	PŘIJATA
H6: Věřící ve větší míře zastávají názor, že lidé bez domova si za svoji situaci nemohou sami ve srovnání s nevěřícími studenty.	ZAMÍTNUTA

8 DISKUZE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Kvantitativního výzkumu zaměřeného na postoj studentů Univerzity Palackého v Olomouci se celkem zúčastnilo 198 respondentů, z toho 116 žen a 82 mužů. Jak se dalo očekávat, názory na bezdomovství a lidi bez domova byly různé. Dle mého názoru jednotlivé postoje závisí například na pohlaví, víře, osobní zkušenosti s bezdomovci nebo na studovaném oboru. Převážně se ale potvrdilo to, co jsme očekávali dle prostudované literatury. Byly potvrzeny hypotézy, že ženy (studentky) si dovedou představit, že by pracovaly s lidmi bez domova, dále že studentky mají větší obavu z toho, že se ocitnou na ulici ve srovnání s muži a že bezdomovství považují za celkem závažný problém, což souhlasí i s výzkumem prováděným v Praze v roce 1993 a 1996. To znamená, že bylo potvrzeno, že ženy zastávají smířlivější postoj vůči lidem bez domova.

Obecně je známo, že věřící lidé jsou k ostatním lidem vstřícnější, otevřenější a obětavější a bez předsudků. Mým výzkumem se potvrdilo, že věřící pocítují větší soucit s bezdomovci a že si věřící ve větší míře myslí, že se lidé bez domova chtějí ze své situace dostat a vrátit se do zpět do společnosti než nevěřící. Další hypotéza ovšem přijata nebyla, a to, že věřící ve větší míře zastávají názor, že si lidé bez domova mohou za svou situaci sami. To si vysvětlují tím, že i přestože jsou lidé věřící srdeční, tak nemusí s tímto tvrzením souhlasit. Toto nesouvisí s tím, zda jsou ochotni anebo nejsou ochotni pomoci.

V rámci diskuze bych se chtěla také zaměřit na zodpovězení výzkumných otázek. V rámci jedné z nich jsem se zaměřila na zjištění příčin vzniku bezdomovství. Výzkumy prováděné v roce 2007 v Los Angeles ukazují, že hlavními důvody vzniku bezdomovství dle respondentů jsou alkohol, drogy a duševní nemoci. V mém případě respondenti potvrdili jako hlavní příčiny alkohol, drogy, ale také například ztrátu bydlení, finanční potíže anebo propuštění z výkonu trestu. Duševní nemoc nebyla často v mém případě jako hlavní příčina označována ve srovnání s výzkumem z Los Angeles.

Odpověď na to, zda jsou studenti ochotni lidem bez domova pomoci, mě překvapila. Studenti jsou ochotni kupovat si například časopis Nový prostor anebo jim darovat oblečení.

Co jsem si ale mohla všimnout, ve většině případů respondenti volili odpovědi – spíše ano nebo spíše ne – což značí, že na bezdomovství nemají zcela negativní nebo zcela pozitivní pohled. Převážně ale převažovaly odpovědi, které odpovídaly klasickým stereotypům. Například to, že bezdomovci si za svoji situaci mohou sami, hlavní příčinou je alkohol nebo drogy nebo to, že bezdomovec je zapáchající nebo že lidé bez povšimnutí okolo bezdo-

movců procházející a ignorují je. Ne vždy je tomu ale tak. Nejde všechny lidi bez domova „házet do stejného pytle“.

Doporučení pro praxi

V rámci sociální pedagogiky by se daly podniknout kroky zaměřené buď na samotné lidi bez domova anebo právě dle výsledků daného výzkumu zaměřeného na studenty.

V prvním případě by se sociální pedagog, jak již uvádím v teoretické části, měl zabývat právě prevencí a zabránění vzniku tohoto fenoménu. Proto bych navrhovala:

- prevenci právě zaměřenou na potencionální bezdomovce a také na skryté bezdomovství z důvodu možné pomoci,
- pomoc organizacím poskytující pomoc bezdomovcům,
  - vytvoření speciálního týmu, který by se měl zaměřit na resocializaci lidí bez domova (shánění práce a bydlení),
  - pořádání akcí na podporu lidí bez domova (sběr oblečení, peněz nebo pořádání akcí – například zažij jeden den jako bezdomovec, přičemž vstupné by bylo užito na potřeby lidí bez domova).

Když víme, že postoje studentů k lidem bez domova jsou povětšinou negativní, zaměřila bych se na to, aby přestali být k těmto lidem lhostejní. Doporučila bych:

- přednášky pořádané organizacemi pro studenty Univerzity Palackého v Olomouci zaměřené na možnou pomoci lidem bez domova,
- projekty pořádané organizacemi zaměřené na výběr oblečení, jídla a s tím související distribuce schránek (boxů) na oblečení,
- větší podpora Pragulic Olomouc, kdy průvodci (bezdomovci) provádějí studenty po Olomouci / sleva pro studenty na vstupném,
- možnost přihlásit se na výuku předmětů, které by byly zaměřeny na pomoc lidem bez domova a fundraising za určitý počet kreditů.

ZÁVĚR

V rámci své bakalářské práce jsem se zabývala současnou společností a fenoménem bezdomovství. Práce byla rozdělena na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části jsem se snažila podat ucelený celek, který je zaměřen na charakteristiku bezdomovství, bezdomovce, dále také popisuji stručnou historii tohoto fenoménu, postoje společnosti a také současnou situaci v Olomouci. Dále jsem uvedla příčiny a typologii bezdomovství. A v neposlední řadě jsem se zaměřila na problémy spojené s lidmi bez domova a na pomoc, která je jim poskytována.

V praktické části byla podrobněji popsána zvolená metodologie, výzkumný soubor a sběr dat. Cílem bakalářské práce bylo zjistit postoje studentů Univerzity Palackého v Olomouci k lidem bez domova. Dle hypotéz, které byly stanoveny, vyplynulo, že názor, který jedinec zaujímá k fenoménu bezdomovství, závisí například na víře či pohlaví. Například bylo potvrzeno, že věřící pocítují větší soucit s bezdomovci anebo že ženy považují bezdomovství za více závažný problém než muži. Převážně ale můžeme potvrdit, že se jedná vesměs o názory negativní. Troufám si tvrdit, že cíl práce byl naplněn.

Přínos této práce pro sociální pedagogiku spatřuji zejména v tom, že jsme zjistili, jaké jsou postoje studentů k lidem bez domova a dle mého názoru je na čase začít tyto negativní názory měnit a poprosit studenty o pomoc. Troufám si říct, že je potřeba, aby si lidé začali těchto lidí všimnout. Daná zjištění ve výzkumu by mohla být aplikována na různé univerzity, kde by se mohly například umístit boxy na sběr šatstva pro tyto jedince.

Zpracování této práce mě donutilo se zamyslet nad lidmi bez domova a více přemýšlet o této problematice. Jelikož sama bezdomovce potkávám, přestala jsem před nimi zavírat oči a začala jsem si těchto lidí více všimnout.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika (vybrané problémy)*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 1994. 251 s. ISBN 80-223-0817
- FITZPATRICK, S., KEMP, P., KLINKER, S. *Bezdomovství: přehled výsledků výzkumů z Velké Británie*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. 96 s. ISBN 80-86625-15-X.
- FLEISCHMANN, O., HELEŠIC, B., HENZL, J. MATTIOLI, J., LANGOVÁ, M., TRPIŠOVSKÁ, D., VACÍNOVÁ, M., VACÍNOVÁ, T., WEDLICHOVÁ, I. *Vybrané psychologické aspekty terénní sociální práce*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. 143 s. ISBN 80-7044-769-9.
- GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. 207 s. ISBN 80-859-3179-6.
- HAASOVÁ, J. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 100 s. ISBN 80-244-1238-1.
- HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996. 107 s. ISBN 80-902292-0-4.
- HRADECKÝ, I. *Definice a typologie bezdomovství*. Praha: Naděje, 1996. 52 s. ISBN 978-80-86451-13-8.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 256 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KRAUS, B.; POLÁČKOVÁ V. a kol. *Člověk-prostředí-výchova*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80- 7315-004-2
- MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi – specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2010. 351 s. ISBN 978-80-7367-818-0.
- MATOUŠEK, O. A KOL. *Sociální služby-legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. 200 s. ISBN 978-80-7367-310-9.
- MATOUŠEK, O. A KOL. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. 576 s. ISBN 978-80-262-0366-7.

MAREK, J. a kol. *Bezdomovectví v kontextu ambulantních sociálních služeb*. Praha: Portál, 2012. 175 s. ISBN 978-80-262-0090-1.

MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 1999. 248 s. ISBN 80-85850-61-3.

ŠTĚCHOVÁ, M. a kol. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. 112 s. ISBN 978-80-7338-069-4.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. 872 s. ISBN 978-80-262-0225-7.

PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. 93 s. ISBN 978-80-7387-100-0.

ŠUPKOVÁ, D. A KOL. *Zdravotní péče o bezdomovce v ČR*. Praha: Grada Publishing, 2007. 64 s. ISBN 978-80-247-2245-0.

TOMEŠ, I. *Sociální politika teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub, 2001. 264 s. ISBN 80-86484-00-9.

TOMEŠ, I. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. 366 s. ISBN 978-80-7367-868-5.

Sborníky z konferencí konané v Olomouci

Bezdomovectví z pohledu kriminality - Sborník z konference 14. listopadu 2014. Olomouc, Charita Olomouc. 77 s. ISBN 978-80-905260-2-0.

Zdravotnická péče a bezdomovectví - Sborník z konference 4. prosince 2008. Olomouc, Charita Olomouc. 44 s. ISBN 978-80-254-3656-1.

Sociální vyloučení a ztráta domova v kontextu závislosti – Sborník z konference 7. prosince 2006. Olomouc, Charita Olomouc. 48 s. ISBN 978-80-239-9765-1.

Bezdomovství a kriminalita - Seminář sekce sociální patologie MČSS ve Velkých Karlovicích 14. - 16. května 2003:(sborník příspěvků). Praha: Masarykova česká sociologická společnost, 2003. 212 s.

Diplomové práce

CEJNEK, P. *Bezdomovectví z pohledu sociální pedagogiky*. Diplomová práce. Brno: Institut mezioborových studií, 2010.

KONOPÁSKOVÁ, V. *Problematika osob bez domova*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2013.

ŠVEHLA, F. *Důvody pobytu mladistvých bezdomovců ve středisku BETHEL v Karvinné*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2012.

Dostupné články:

AGANS, Robert P., LIU, Guangya, JONES, Mary, VERJAN, Clementina, SILVERBUSH, Mark a KALSBECK, William D. *Public Attitudes Toward the Homeless*. AAPO-RAAnnualConference, 2011.

Dostupné z: <http://www.amstat.org/sections/srms/proceedings/y2011/Files/400188.pdf>.

BEZOUŠKOVÁ, A. *Násilí proti bezdomovcům*. Zpravodaj BKB, 2004. č.2.

CLEGHORN, Nicky, GIVEN, Lisa a ORMSTON, Rachel. *Scottish Social Attitudes Survey 2006: Public Attitudes to Homelessness*. Scottish Government Social Research, 2007.

Dostupné z: <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/203226/0054128.pdf>.

DRAGOMERICKÁ, E., KUBISOVÁ, D., ANDĚL, M. *Duševní zdraví pražských bezdomovců*. Psychiatrie 8, 2004.

Internetové stránky:

Internetová jazyková příručka|ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ ČR [online] [cit. 2016-02-18]

Dostupné z <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=bezdomovectv%C3%AD&Hledej=Hledej>

Profil města |Statutární město Olomouc [online] [cit. 2016-10-12]

Dostupné z <http://www.olomouc.eu/podnikatel/profil-mesta-a-informace-pro-investory/profil-mesta/zakladni-informace>

Vyřeší město problém s bezdomovci? |Statutární město Olomouc [online] [cit. 2016-10-12]

Dostupné z <https://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/17356>

Pragulic Olomouc |Pragulic Olomouc [online] [cit. 2016-10-12]

Dostupné z <http://olomouc-pragulic.cz/>

Definice bezdomovectví | Bezdomovectví [online] [cit. 2016-18-02]

Dostupné z www.bezdomovci.estranky.cz/estranka/definice-bezdomovectvi

Zdravotní stav bezdomovců |Sestra [online] [cit. 2016-10-12]

Dostupné z <http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/zdravotni-stav-bezdomovcu-285320>

Historie | Charita Česká republika [online] [cit. 2016-5-8]
Dostupné z <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/>

Jak pomáháme | Charita Česká republika [online] [cit. 2016-05-05]
Dostupné z <http://www.charita.cz/jak-pomahame/socialni-a-zdravotni-sluzby/>

Naše poslání | Charita Česká republika [online] [cit. 2016-05-05]
Dostupné z <http://www.charita.cz/o-charite/nase-poslani/>

Sociální a zdravotní služby | Charita Česká republika [online] [cit. 2016-05-05]
Dostupné z <http://www.charita.cz/jak-pomahame/socialni-a-zdravotni-sluzby/pro-lidi-v-tizive-socialni-situaci/>

Vznik a vývoj Naděje | Naděje [online] [cit. 2016-05-06]
Dostupné z http://www.nadeje.cz/vznik_a_vyvoj_nadeje

Kdo jsme | Armáda spásy [online] [cit. 2016-05-06]
Dostupné z <http://armadaspasy.cz/o-nas/kdo-jsme/>

O nás | Armáda spásy [online] [cit. 2016-05-05]
Dostupné z <http://armadaspasy.cz/o-nas/kdo-jsme/>

Výpis z rejstříku registrovaných církví a náboženských společností | Ministerstvo kultury
Dostupné z
http://www3.mkcr.cz/cns_internet/CNS/detail_cns.aspx?id_subj=12819&str_zpet=Seznam_cns.aspx

Pomáháme Vám | Armáda spásy [online] [cit. 2016-05-05]
Dostupné z <http://armadaspasy.cz/pomahame-vam/socialni-sluzby/lide-bez-domova/>

O Diakonii | Diakonie [online] [cit. 2016-05-05]
Dostupné z <http://www.diakonie.cz/o-diakonii/>

Projekty v zahraničí | Diakonie [online] [cit. 2016-05-05]
Dostupné z <http://www.spolu.diakonie.cz/projekty-v-zahranici/>

Aktuálně | Diakonie [online] [cit. 2016-05-05]
Dostupné z <http://povodne.diakonie.cz/>

O nás | Nový svět [online] [cit. 2016-05-05]
Dostupné z <http://www.novyprostor.cz/o-nas.html>

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Pohlaví respondentů

Graf č. 2 – Studium na fakultě

Graf č. 3 – Víra respondentů

Graf č. 4 – Mohou lidé bez domova za svoji situaci?

Graf č. 5 – Obtěžuje Vás existence lidí bez domova?

Graf č. 6 – Chtějí se lidé bez domova vrátit do společnosti?

Graf č. 7 – Potkání s bezdomovcem

Graf č. 8 – Soucit s bezdomovci

Graf č. 9 – Problém pro společnost

Graf č. 10 – Pomoc bezdomovcům

Graf č. 11 – Možnost budoucí práce s lidmi bez domova

Graf č. 12 – Obava z ocitnutí se na ulici

Graf č. 13 – Vlastnosti bezdomovců

Graf č. 14 – Příčiny bezdomovství

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Výskyt nejčastějších onemocnění za rok 2014 (údaje z ordinace praktického lékaře pro lidi bez domova)

Tabulka č. 2: Vztah víry a soucitu k lidem bez domova

Tabulka č. 3: Vztah pohlaví a obavy z možného ocitnutí se na ulici

Tabulka č. 4: Vztah pohlaví a bezdomovstvím jako závažným problémem

Tabulka č. 5: Vztah pohlaví a možnosti budoucí práce s lidmi bez domova

Tabulka č. 6: Vztah víry respondentů a názor na chtění bezdomovců vrátit se do společnosti

Tabulka č. 7: Vztah víry a názoru, zda si lidé bez domova za svoji situaci mohou sami

Tabulka č. 8: Shrnutí přijatých / zamítnutých hypotéz

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1- Vyloučení z fyzické, právní a sociální domény a jejich průnik značící sociální vyloučení

SEZNAM PŘÍLOH

PI - Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Postoj studentů UP k bezdomovectví

Konec vyplňování **dnes v 16:30:00**, výsledky budou k dispozici pouze zadavateli.

Počet otázek: 14 Průměrná doba vyplňování: 00.03:58

povinná otázka

1. Pohlaví:

- Žena
- muž

povinná otázka

2. Jakou fakultu studujete?

- Přírodovědeckou
- Filozofickou
- Cyrilometodějskou teologickou
- Pedagogickou
- Lékařskou
- Právnickou
- Fakultu zdravotních věd
- Fakultu tělesné kultury

povinná otázka

3. Jste věřící?

ANO NE

povinná otázka

4. Domníváte se, že si lidé bez domova za svou situaci mohou sami?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

povinná otázka

5. Obtěžuje Vás osobně nějak existence bezdomovců?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

povinná otázka

6. Myslíte si, že bezdomovci se chtějí ze své situace dostat a vrátit se zpátky do společnosti?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

7. Jak se chováte, když na ulici potkáte bezdomovce?

- Snažím se mu vyhnout
- Projdu a ignoruji ho
- Přispěji mu
- Snažím se zjistit, jak mu pomoci
- Jiné

povinná otázka

8. Pociťujete soucit s bezdomovci?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

povinná otázka

9. Představují podle Vás bezdomovci pro společnost závažný problém?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

10. Jak vy osobně byste byli ochotni pomáhat bezdomovcům?

- Dávat peníze charitativním organizacím
- Dávat peníze přímo bezdomovcům
- Kupovat časopis Nový prostor
- Pomáhat bezdomovcům s hledáním práce
- Dávat jim oblečení
- Pracovat jako dobrovolník v organizaci, která pomáhá lidem bez domova
- Jiná pomoc

povinná otázka

11. Dokážete si představit, že byste s lidmi bez domova pracoval/a?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

povinná otázka

12. Máte obavu z toho, že byste se mohli ocitnout na ulici?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

13. Jací jsou podle Vás lidé bez domova?

1–rozhodně ano 2–spíše ano 3–spíše ne 4–rozhodně ne

U každé podotázky prosím zvolte odpověď v rozpětí 1–4:

Odpudiví:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Špinaví:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Zapáchající:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Líní pracovat:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Opilí:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Dotěrní:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Agresivní:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Duševně nemocní:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Trpící:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

Politováníhodní:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Uzavření:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Spokojení:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Pasivní:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Intelektuálně slabší:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

povinná otázka

14. Jaké jsou dle Vás příčiny toho, že se lidé ocitnou na ulici?

1–rozhodně ano 2–spíše ano 3–spíše ne 4–rozhodně ne

U každé podotázky prosím zvolte odpověď v rozpětí 1–4:

Alkohol:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Drogy:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Ztráta partnera:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

Nemoc:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Finanční potíže:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Ztráta bydlení:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Vliv okolí:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Propuštění z výkonu trestu:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Nedostatek podpory rodiny:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Svobodné rozhodnutí:	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐